

BORSODI
KÖNYVTÁROS

L. R. KÖCZÉRENYI
MÉLYEI E. V. RÓSI
KÖNYVTÁR
MISKOLC

Miskolc
1979/1

BORSOD-
ABAUJ-
ZEMPLEN
MEGYEI
II. RÁKÓCZI FERENC KÖNYVTÁR

XVIII. évfolyam

1979. évi 1. szám

BORSODI KÖNYVTÁROS
Borsod-Abaúj-Zemplén megye könyvtárainak módszertani tanácsadója
Megjelenik félévenként

Szerkesztőség:
Miskolc, Felszabadítók útja 11. Telefon: 37-521

II. RÁKÓCZI FERENC
MEGYEI ÉS VÁROSI
KÖNYVTÁR
Felelős szerkesztő:
URSZIN SÁNDOR

Kiadja a Borsod megyei Lapkiadó Vállalat
3527 Miskolc, Bajcsy-Zsilinszky út 15. sz. Telefon: 36-131
Felelős kiadó: Veres Mihály

Készült a Borsod megyei Nyomdaipari Vállalatnál, Miskolcon
78 — 9340 — 1000
Felelős vezető: Kilián Béla

Az első szabad könyvnapok megyénkben

Ünnepet idézve hajlamos az ember rá, hogy „csak a szépre” emlékezzék. Pedig az ünnep is történelmi kategória, az idők változásával együtt változik, módosul tartalmában, sőt jelképi értelmében is. Ezért igazán úgy tanulságos az ünnepi emlékeztető, ha a szükségszerűen elfogult érzelmeket hiteles dokumentumokkal szembesítjük. Így mérhető valóságos értéke szerint a fejlődés, a konkrét változás, amelyet az ünnepel; szembetűnően tükröznek.

A mostani szembesítés különösen hathatós lehet a könyv ünnepének fogamzó helyén, ahol 1927-ben elhangzott a szép szándékú javaslat: legyenek esztendőnként könyvnapok, amikor az irodalmi alkotások kivonulnak az utcára, hogy azokkal az emberekkel is találkozzanak, akiknek különféle okokból —, de önhibájukon kívül — nincs módjuk betérni a könyvesboltokba. A termékenyítő igéből két év múltán született meg az első könyvnap — a fővárosban. Ezért indokolt, hogy a félévszázados jubileum alkalmából a szülőhely, Budapest mellett a fogamzás színhelyén, Miskolcon is országos szertartás köszöntse a könyv ünnepét.

A jubileumi előkészületek idején rendre felidéztek már arra illetékesek a kezdeti időszak könyvnapjait, méltatták, mérlegelték értéküket, elemezték történelmi tanulságaikat. Mi most itt hadd tegyünk hozzá az országos emléksoporthoz a történelmi újrakezdés—újraértelmezés Korának észak-magyarországi emlékeiből néhány szálát.

A felszabadulás évében, 1945 tavaszán a Sátoraljaújhelyen megjelenő Népújság — május 5-i számában — már szabatosan megfogalmazza az új kulturális igényt:

„A két munkáspárt elsőrendű kötelességének tartja, hogy a legmagasabb művészetet terjessze a munkásság körében, mert ez a művészet már eddig is megmutatta, hogy a dolgozók ügyének hirdetője... A munkásság az emberibb életéért vívott jogos harcában bizton számíthat a legmagasabb művészet... támogatására”.

Ugyanez a lap köszönti e tájon elsőként az első szabad könyvnapot, 1945.július 7-i számában: „Kultúra és munkásság” címmel. A köszöntő cikkben ez olvasható:

„Most a hosszú háborús szünet után ismét új könyvek jelennek meg. Könyvek, amelyek a való életet tárják fel, s amelyek utat mutatnak... Az olvasó egész új kultúrát kap, eddig betiltottat, olyan műveket, amelyeket titokban olvashattak csak... A tudás azé lehet, aki bármily nehéz harcok árán, de megszerzi az eléje tárt kultúrát, és tudjuk, hogy (az) harcunkban hasznos segítőtársunk lesz.”

A zempléni Népújság a július 17-én megtartott könyvnapról, július 21-i számában közöl tudósítást, a következőképpen:

„Gyönyörű seregszemléje volt az első szabad könyvnap a kultúra nagy szerepetének. Munkások, diákok, értelmiségiek voltak vásárlói... kultúrára éhes közönség rohama volt a könyvnap és szinte elkapkodták a könyvek javát”.

A zempléni végekkel ellentétben Miskolcon alig kelt visszhangot az első szabad könyvnapok híre. Csupán a Felvidéki Népszava 1945. július 11-i számában jelent meg rövid közlemény arról, hogy „Az első szabad könyvnapot a Népszava Kiadóvállalat »A forradalmi Ady« című reprezentatív munkával ünnepli. A kötet Ady Endre forradalmi költészetének és prózájának átfogó gyűjteménye”. Am Bor-sod megye székhelyén abban az évben az általános érdektelenség miatt a könyvkereskedők nem tartották érdemesnek, hogy akár a legszerényebb keretek között is megtartsák a könyvnapot. A következő évben, 1946-ban is csak készültek rá, amint az a Miskolci Hírlap két közleményéből kitetszik. Az újság 1946. július 4-i számában még ezt a hírt közli: „A kultuszminiszter értesítette az elsőfokú iparhatóságot, hogy Miskolcon július 4—5—6-án (csütörtök—péntek—szombat) engedélyezi a könyvnapokat”. Egy nappal később azonban már „Augusztusban tartják meg a miskolci könyvnapot!” címmel arról értesíti olvasóit, hogy „Az itteni könyvkereskedők szakosztálya elhatározta, hogy a miskolci könyvnapot augusztus elején... tartják meg”. A halasztás indokolt, hiszen az infláció tetőzése idején (a lap ára a közlemény megjelenése napján 4000 billió pengő!) illuziórikus lett volna könyve-

ket utcára vinni. Annál sajnálatosabb viszont, hogy a forint bevezetését követően sem sikerült megtartani Miskolcon a tervezett könyvnapokat.

Sokkal nagyobb teret szentel ugyanekkor a könyvnapok ügyének a „Szén és acél” című üzemi újság, a „Diósgyőri MÁVAG dolgozóinak lapja”. 1946. július 24-i számában cikket közöl „A könyvnapok elé” címmel. Összehasonlítja az új tartalmú könyvnapokat a felszabadulás előttiekkel. Elismeréssel emlékezik a könyvnapok gondolatát megfogalmazó Supka Gézára, aki azt javasolta, hogy a könyvnapokon „az írók legjava alkotásait a könyvkiadók nagyon olcsón...vigyék a közönség elé...Az elgondolás szerint a könyvnapok a könyv szent ünnepnapjai lettek volna...” Az eredeti szándékkal ellentétben azonban... a könyvkiadók üzleti éviük minden számítását a könyvnapokra helyezték... olyan árpolitikát folytattak, hogy a könyvnapokon többet kerestek, mint az év többi napjain együttvéve”. Az új feladatokról szólva hangsúlyozza, hogy a demokrácia építésében „a tudás újjáépítésére is nagy szükség van... A könyvre a nehéz gazdasági körülmények között is gondolni kell... Ez a feladat jelenleg a közületekre, intézményekre vár. Nagyon üdvös volna például az, ha a gyárigazgatóság, a szakszervezetek, a pártok a... könyvnapok során... könyveket vásárolnának, amiket jutalomképpen kiosztanának, főleg az arra érdemes értelmiségiek között. Értelmiségre a demokráciának nagy szüksége van, de az értelmiség csak akkor tud... haladni a korrallal, ha olvashat. Ma az értelmiségnek még újságra sincs pénze, nemhogy könyvre lenne...”

Amit 1946-ban még csak terveztek Miskolcon, az 1947-ben végre megvalósult. A Szabad Magyarország — a Magyar Kommunista Párt miskolci lapja — ez év június 4-i számában tudósítást közöl „Megkezdődtek a könyvnapok” címmel.

„A miskolci könyvkereskedők is felállították hétfőn az utcán sátraikat és kihozták a magyar könyvet az utcára”.

A következő mondat azonban már egyáltalán nem lelkesítő:

„Ennél több...nem történt. A könyv az utcán van és várja a vevőt, akinek odacsalogatására azonban nem történt semmi”.

Ezután szerkesztő példaként a budapesti rendezvényeket említi, ahol

„... a kormány tagjai és az írók jelentek meg a sátrakban a könyvnap megnyitásán... Nem hisszük, hogy egy-két demokratikus magyar író nem jött volna el szívesen Miskolcra is — ha hívják. Van azonkívül két kitűnő zenekarunk... Miért nem kérték fel őket térzene tartására, hogy színesebb, élettelibb legyen a könyvnap? Ezek a hibák lehetnek nagyrészt az okai, hogy az első nap nem a várt sikerrel telt el”.

A Felvidéki Népszava ugyanaznap számában sem kedvező az első miskolci könyvnapok mérlege:

„A kifizetésű dolgozók fájó szívvel nézegették az ízléses kiállítású könyveket, de vásárolni igen keveset tudtak, mert — sajnos — a könyvek ára igen magas. A kiadók nem gondoskodtak olcsó könyvekről, amelyeket a dolgozók is megvásárolhatnának... A könyvnap tanulságaként újból hangsúlyoznunk kell: szállítsák le a könyvek árát”.

A Miskolci Hírlap június 7-i számában „A könyvnapok után” címmel közöl összegező értékelést a „kánikulai könyvnapokról”-ról. Általános vélemény: drágák a könyvek. Kézbe veszik a drága kiadványokat, s leteszik.

„Aztán továbbcsúsznak úgy, mint amikor egy elérhetetlen vágytól igyekszik valaki szökés útján megszabadulni... Könyörtelen paradoxon, hogy még mindig csak a kifizetésű tanárok, ... munkások és nagyobb diákfélék közül kerülhetnek ki a könyvvásárlók, s a könyvnap legfeljebb nekik jelenthetne ünnepet, ha... A magasabb anyagiakban élők sajnos még mindig igen messze vannak a könyvektől...”

Sholgaljon elégtételül, hogy azóta ezekből a helyi érvényű történeti adalékokból is értékesített egyet-mást a szocialista közművelődés elmélete s gyakorlata.

Berecz József

Móricz Zsigmond kapcsolata a miskolci olvasóköroekkel

Jubileumi megemlékezésre készülnek könyvtáraink és az író tiszteelő, műveit szerető olvasók. Száz éve, 1879. július 2-án született a Szatmár megyei Tiszacsécsén Móricz Zsigmond, a huszadik század egyik legnagyobb írója. A munkásságát méltató tanulmányok könyvtárainkban polcokat töltenek meg, kevésbé ismeretesek azonban a nagy írónak az egykori munkás olvasóköroekkel való kapcsolatai.

Ismeretes, hogy Móricz tehetségét Osvát Ernő fedezte fel, aki 1908-ban a Nyugatban közölte „Hét krajcár” c. novelláját. Amikor 1939-ben megjelenik az „Eletem regénye” és Móricz átveszi a Kelet Népe c. folyóiratot, az akkor már ország-szerzte ismert író a következő levelet küldi el valamennyi, számottevő olvasóköro könyvtárának:

„Köszöntöm az olvasót! Hatvan éves vagyok. Harminc éve jelent meg az első könyvem, a Hét krajcár. Azóta ebből a hét krajcárból élek, s ennek kamatoztatására szántam az életemet.

A novella megjelenésekor egyszerre nagy esemény lett. Nem is tudtam minek tulajdonítani azt a megdöbbentő hatást, amit tett. Az van benne megírva, hogy egy szegény asszony egész délután keresgél hét krajcárt; az egész múltját felforgatja, s csak hatot lel. Akkor jön egy öreg koldus és az adja neki a hetedik krajcárt.

Amikor édesapám elolvasta ezt az írást, félresöpörte a lapot, s azt mondta: Ejnye fiam, miért nem lökted oda azt a hat krajcárt annak a koldusnak! Villámvilágításnak tűnt fel nekem az ő szava. Itt van az új, amit hoztam: én elvettem a krajcárt a koldustól, hogy a szent anya megéljen. Az apám, s a régi magyar generáció odadobta az egész öröklött vagyont, hogy megmutassa a virtust, ha belepesztul is.

Azóta is ezt csinálom. Habozás nélkül írom le a legkönnyörtelenebbet is, ha hittem szerint az az élet, az az igazság és az az út. Ma nagy meghatottság van bennem. Könyveim Kiadója életem kettős jubileuma alkalmára kiadta válogatott műveimet, s a magyar Olvasó elé teríti őket. Erről majd ő értesíti a magyar közönséget. Én magam is szeretném egy szimbolikus kézfogásra odanyújtani a kezemet.

Kérek mindenkit, aki szeret, írja alá és juttassa el hozzám a mellékelt levelezőlapot, s emlékül elküldöm neki EGY AKOL, EGY PÁSZTOR című könyvemet.

Szeretettel köszöntöm az Olvasót mint barátot, testvért, lelki rokont. Leányfalu, 1939. Karácsony este”.

Nincs ellenőrizhető adatunk arra vonatkozóan, hogy Móricz Zsigmond ajánlataira hány olvasóköri könyvtár küldte vissza az író által mellékelt levelezőlapot. A gyakori levélváltásokról — amelyek egy részét az író sajátkezű aláírásával az olvasóköroekben megtaláltuk, — arra lehet következtetni, hogy az olvasóköro könyvtárai éltek az író által felajánlott lehetőséggel. Ezt a feltevést támasztja alá az a tény is, hogy a könyvtárak katalógusai ebben az időben nagy példányszámban és gazdag válaszlétkban sorolnak fel Móricz-műveket. A katalógusokban természetesen szerepel az író által felajánlott „Egy akol, egy pásztor” is.

Ehhez kapcsolódik az is, hogy az egykori olvasóköroekben már a felszabadulás előtt összegyűlt egy régi kiadású könyvekből, elsősorban sorozatokból álló szép-irodalmi anyag. A Klasszikus Regénytárban Jókai, Mikszáth és Móricz vezet. Móricz Zsigmond előkelő helye a ranglistán azért is örvendetes, mert könyveit az olvasóköro könyvtárai az akkori gyakorlat szerint a munkások filléreiből vásárolták és a megvásárolt műveket többségükben munkások olvasták. Az olvasóköro „kiosztási napló” egyértelműen bizonyítja az író népszerűségét, műveinek olvasottságát. Az említett könyvkiosztási naplókban az is kitűnik, hogy nemcsak a férfimunkások, hanem asszonyaik, lányaik is rendszeresen olvasták az író műveit. Ez mélyrehatóbb elemzés nélkül is bizonyítja művei értékét.

EGY AKOL, EGY PÁSZTOR -

CÍMŰ KÖNYVÉTEK LEGYEN SZÍVES
DÍJMENTESEN HOZZÁMELJUTTATNI

TISZTELETTEL

NÉV

FOGLALKOZÁS

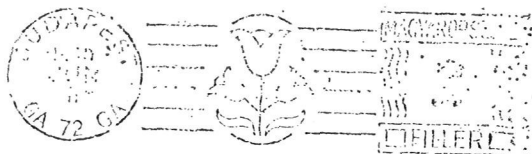
LAKÁSCÍM

HIVATALI CÍM

ATHENAEUM

NAGYMŰLTÓSÁGŰ
MÉLTÓSÁGOS
NAGYSÁGOS

Főszervezőknek és Közvetítőknak

Örömmel

ÉRNIK
ÜRÖNKER

Károlyi József

Baranyai

Ismeretes az a tény is, hogy az olvasókörök — érthető módon — elsősorban a századforduló után megjelent regényeket és novellásköteteket szerezték be, rendszerint válogatás nélkül, de nagy választékban. Ez azt eredményezte, hogy az olvasókörök könyvtáraiban megtalálható volt akkor szinte minden írója és irodalmi irányzata. Örvendetes, hogy a kortárs magyar irodalmat olyan alkotók képviselték, mint Móricz Zsigmond.

E néhány adalék, szerény hozzájárulás kívánt lenni egy nagy magyar író, gazdag életútjának teljesebb megismeréséhez.

Magyar András

Eredményeink a statisztika tükrében

I. Megyei Könyvtár

„A statisztika segíthet eligazodni emberi kapcsolatokban, viszonylatokban is. Ha tudunk olvasni belőle. Egyik fő gondunk éppen ez. A könyvkölcsönzésről vagy az olvasók számanak gyarapodásáról szóló adatok például igazán meggyőzőek. Még sem tudom felmérni, hogy milyen valóságos emberi magatartások fejeződnek ki bennük. Milyen mértékű kulturális javakhoz jutnak az emberek, ha olvasóvá válik a társadalom?”

(Pozsgai Imre)

Távolinak tűnik még, hogy olvasóvá váljon az egész társadalom, hiszen ma is helytállóak Darvas József Nyíregyházán elhangzott megállapításai: „bizony a lakosságnak a fele egyáltalán nem, vagy csak alig-alig olvas”.

„A miskolci megyei könyvtárba 1977 folyamán 16 062 olvasó iratkozott be — ennyi olvasója magyar könyvtárnak még nem volt!” — írja a Könyvtáros című folyóirat 1978 szeptemberében. Azóta újra eltelt egy év, és újabb háromszázzal növekedett a beiratkozott olvasók száma.

Mielőtt a statisztikai számadatok részletesebb elemzésére rátérnék, nézzük meg a legnagyobb olvasótáborral rendelkező közművelődési könyvtár eredményeit, és a szakmai munka színvonalának emelésére tett erőfeszítéseit. Eredményeink tanúsítják, hogy kezd beérni annak az elméleti, és szakmai-módszertani segítségnek a hatása, amelyet intézményünk a legutóbbi időszakban a kulturális minisztériumi általános vizsgálat elvi útmutatásaiból, valamint a KMK könyvtárunk munkájának korszerűsítésére készített javaslataiból kapott. Intézményünk ismét felzárkózott a megyei könyvtárak élvonalába. Tényeket és érzékelhető tendenciákat lehet felsorakoztatni ennek igazolására, hiszen a „száraz” statisztikai számadatokon kívül is látszik már, hogy a minőségi tényezők több tevékenységünkben előtérbe kerültek. Érzékelni lehet a szolgáltatások körének bővülését, az irodalomkutatások szaporodását, a rangot adó szakirodalmi tevékenységet, amit a Borsodi Könyvtáros mellett a Borsodi Könyvtári Krónika II. kötetének megjelenése fémjelzett, s ezúttal a magasabb szintű szakmai követelmények megvalósításának lehetőségeire adott tudományos igénygel kidolgozott javaslatokat. És méltán említhetjük a helyismereti, valamint az országos visszhangot is kiváltó zenei részlegünk egyre színvonalasabb munkáját, a reprográfiai szolgáltatások magas számát és kiadványaink igényesebb kivitelezését. Tovább sorolhatjuk a gyermekkönyvtár

egész tevékenységét, az iskolás korú gyermekekkel való foglalkozások szakszerűségét, a rangos (zenei) rendezvényeket, kiállításokat és nem utolsósorban — amire joggal lehetünk büszkék — a könyvtár beágyazottságát Miskolc társadalmi életébe, amit a fokozott igénybevétel is jelez. Naponta tapasztaljuk, hogy egyre szélesebb tömegek élnek a nagy könyvtár adta lehetőségekkel. Egyre több azoknak a száma, akik nemcsak szórakozásból olvasnak, hanem elsősorban valamihez, valamiért keresnek irodalmat. (Ezt bizonyítja a megnövekedett helyben olvasók száma.)

Nyitottabbá vált a könyvtár, megnövekedett társadalmi szerepköre, naponta tethető a „nagyüzemi” jelleg, a „műhely” munka, s a tapasztalatok azt mutatják, hogy intézményünk egyre alkalmasabbá válik a megye egész könyvtári ellátását befolyásoló tevékenység folytatására. Ezt igazolja a kötelespéldány-elosztás új rendje is, melynek eredményeképpen 1978. január elsejétől könyvtárunk is részeseül valamennyi kiadványból, amely hazánkban megjelenik. Minőségi fordulatot hozott ez szakismereti, tudományos feladataink ellátásában, kiterjesztette szolgáltatási lehetőségeinket, megnövelte regionális feladatainkat.

A hálózati központi szerepkörből eredően, módszertani tevékenységünk során, többet foglalkoztunk a járási, városi könyvtárak szakmai segítségével, és kiemelt feladatként napirendre tűztük a kis települések jobb könyvtári ellátásának megszervezését. Ennek érdekében a miskolci járás 22 kis településén megindítottuk a könyvtári társulással megvalósuló központi könyvvellátást. A megyei könyvtár jelentős feladatot kapott a nemzetiségi anyanyelvi kultúra ápolásában, és nemzetiségi alapkönyvtár minőségében is maradéktalanul teljesíti regionális feladatait.

A minőségi változásokra utaló tendenciák változása után, a továbbiakban a megyei könyvtár fontosabb statisztikai mutatóit ismertetem, nem titkolva azt a szándékot sem, hogy ezáltal könyvtárpolitikai, -fejlesztési döntések megvitatásakor olyan adatokhoz juttassuk a fenntartókat, amelyek segítik a tisztánlátást, a könyvtárugy való megítélését, a fejlesztő-ellátó tevékenység alakítását.

A megyei könyvtár állomány-növekedését tekintve jelentős fejlődés tapasztalható. Az év végi állomány nagysága túllépte a negyedmilliót, 257 853 egységre növekedett. Az év folyamán leltárba vett kötetek száma 21 412, a gyarapodás 9,1%.

Könyvvállományunkat jó gyűjteményként tartjuk számon, meg kell azonban állapítani, hogy a magas olvasószám miatt egy olvasóra 1978-ban csak 15,7 könyv jutott. (A megyei átlag a tanácsai hálózatban 16,6; Miskolc városi hálózatban 18,3 volt.)

Kétségtelen, hogy az állomány „minősítésében” további javulást jelentett a kötelespéldányból való részesedés (az első, kísérletinek számító évben mintegy húsz ezer kiadvány érkezett kötelespéldányként), de teljességre törekvésről nem lehet szó, mivel a természettudományi kiadványok meghatározott csoportját a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtárának, az orvostudományi és biológiai szakkiadványokat a megyei vezető kórház orvosi szakkönyvtárának, s a pedagógiai kiadványokat pedig az egri tanárképző főiskola könyvtárának kell továbbítanunk a régióon belüli úgynevezett fogadókönyvtáraknak.

Külön kell szólnunk a periodikumok megnövekedett nagyságrendjéről, amely szintén a kötelespéldány-szolgáltatással függ össze. 1978. január elsejétől mintegy 1600 féle időszaki kiadvány érkezik könyvtárunkba. A saját megrendelésű folyóiratokkal együtt közel 2200 példányban. Ebből 160 külföldi folyóirat.

Az időszaki kiadványok magas száma — mint a korszerű könyvtár egyik fontos mutatója — gondjainkat is megnövelte, hiszen egészen más könyvtári kezelést kívánunk. Ennek módszertanát kidolgoztuk, és 1979-ben már ennek alapján végezzük a nyilvántartó, feldolgozó és feltáró munkálatokat. (Különös tekintettel az új állományvédelmi rendelet adta lehetőségekre: bizonyos dokumentumfajták egyszerűsített nyilvántartására, illetve feldolgozására, valamint az *időleges* megőrzésű dokumentumok meghatározására.)

Az állománygyarapításra fordított összeg megoszlása költségvetésből és egyéb forrásból (kötelespéldány, ajándék) az alábbiak szerint alakult:

Költségvetésből: 659 709 Ft. (Kb. 13 500 kötet) Ebből:

— helyismereti dokumentumokra (mikrofilm, fénykép, képes levelezőlap, kinyomtatvány, diafilm stb.): 34 221 Ft. (2782 db.)

— Zenei dokumentumokra (hanglemez, hangszalag, kazetta, kotta stb.):
56 786 Ft. (411 db.)

Egyéb forrásból: 253 326 Ft.

Összesen: 913 035 Ft.

Ez az összeg lényegében évek óta azonos, de köztudott, hogy a könyvek árának emelkedése miatt lényegesen csökkent a vásárlási értéke.

A beiratkozott olvasókra számítva az átlag 56 Ft/olvasó. A beszerzett kötetek átlagára 42,60 Ft, mely összegben az antikvár vásárlás is érzékelhető. (A megyei átlag 32,70 Ft.)

A költségvetésből beszerzett időszaki kiadványok értéke 308 389 Ft volt (810 példány).

Törlésre került az év folyamán 9173 mű (3,6%). Ebből könyv 2699, folyóirat 888 évf. kötet, egyéb dokumentum 5586.

Az állománygyarapítás mellett a feldolgozó munkát is mennyiségi és minőségi fejlődés jellemezte. Feldolgozásra került 1978. folyamán 21 412 mű, mintegy 8500 féleség. Elvégeztük 6000 kötet bibliográfiai leírását, osztályozását, és ehhez 60 000 cédulát sokszorosítottunk (minigráf hiányában manufaktúrális módszerekkel). A katalógusok szerkesztése egész évben ütemesen történt, s beosztásra került 100 000 cédula.

Külön ki kell emelni a helyismereti gyűjtemény számára kollektív munkával feldolgozott sajtóanyagot, amely a helyismereti részleg szerkesztésében Borsod-Abaúj-Zemplén megye irodalma a sajtóban címmel került kiadásra. (Eddig megjelent 1978. I. félév.)

Működési adatok

A megyei könyvtár olvasóinak száma 1978-ban — amint már említettük — újabb háromszázzal, 16 363 főre növekedett. A tizenötezer olvasóra tervezett intézmény jóval túlhaladta tehát az optimális olvasói létszámot.

A beiratkozott olvasók korcsoportok szerinti aránya az alábbiak szerint alakult:

14 éves és fiatalabb: 3280
14 éven felüli: 13 083
Összesen: 16 363

A gyermekolvasók száma évek óta háromezer körül stabilizálódott. Arányukat az össz-olvasótáboron belül (20,04%) kevésnek tarthatnánk (az országos átlag 1977-ben 29,1% volt), de meg kell mondanunk, hogy a gyermekkönyvtár befogadó képessége már így is elérte a maximumot. Ugyanakkor a közeljövőben — ha a 30 000 lélekszámúra tervezett új avasi lakótelep, könyvtár nélkül marad — további jelentős számú gyermekolvasóval is számolnunk kell, amit a könyvtár befogadóképessége — a jelenlegi feltételekkel — már nem bír el.

A felnőtt olvasók életkor szerinti megoszlását az alábbi táblázat mutatja, s tanulságos jelzésekkel szolgál az egyes korosztályokra vonatkozóan.

15—19	20—24	25—29	30—39	40—49	50—59	60 éves és idősebb	Összes
3735	3916	1881	1651	712	774	714	13 083

A felnőttek közül a fiatalabb generáció olvasói aránya a kedvezőbb, ami örvendetes, de szembevetendő a 40 év feletti, illetve az idősebb korosztály alacsony olvasói aránya. Nemek szerinti megoszlásban férfi: 6907, nő: 6176 olvasó.

Az olvasók foglalkozás szerinti megoszlása is tanulságok levonására ad alkalmat.

Munkásosztályhoz tartozó:

szak- és betanított munkás	1885
egyéb	935
közvetlen termelésirányító	464
Együtt	3284

Szövetkezeti parasztsághoz tartozó:

szak- és betanított munkás	74
egyéb	111
közvetlen termelésirányító	49
Együtt	234

Szellemi dolgozók:

vezető és szakalkalmazott	2399
adminisztratív irodai dolgozó	1318
Együtt	3717

Tanulók:

általános iskolai	25
középiskolai	2966
felsőokt. intézmény hallgatói	1523
szakmunkástanulók	239
Együtt	4753

Nyugdíjasok:

Egyéb eltartottak és htb.	905
	190

Összesen: 13 083

Az olvasói arányokat vizsgálva megállapítható, hogy kedvezően alakult a munkás olvasók száma. Az előző évhez viszonyítva mintegy 16%-os emelkedés tapasztalható, így a felnőtt olvasótáboron belül 23%-ra nőtt a fizikai dolgozók aránya.

Országosan is kiemelkedőnek mondható a tanuló ifjúság olvasói aránya (49,1%). További figyelmet érdemel a felsőoktatási intézmények tanulóinak magas száma, annak ellenére, hogy a Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtára is Miskolcon működik. Figyelmünket viszont jobban kell a szakmunkástanulók felé fordítani, és kedvezőbb arányok kialakítására kell törekednünk.

A kölcsönzött kötetek és a látogatók adatait az alábbi táblázatok mutatják az előző évi eredményekhez viszonyítva.

A kölcsönzött kötetek száma	1977-ben	1978-ban
Gyermekrészlegben	83 269	74 788
Felnőtt részlegben	489 681	481 527
Összesen:	572 950	556 315

Sem a kölcsönzések, sem az 1 olvasóra jutó kötetek száma nem változott lényegesen az előző évhez viszonyítva.

A látogatók száma	1977-ben	1978-ban
Gyermekrészlegben	40 882	37 189
Felnőtt részlegben	132 353	148 281
Összesen:	173 235	185 470

A látogatók száma csupán a felnőtt részlegben emelkedett. Egy kölcsönzési napon 1977-ben átlagban 511, 1978-ban 566 látogató kereste fel a felnőtt könyvtárat.

A kölcsönzött kötetek százalékos megoszlása az alábbiak szerint alakult 1978-ban:

A 14 éves és fiatalabb olvasóknál:

Ismeretterjesztő	Szépirodalom	Gyermek — ifj. irod.
24,8	7,9	67,3

A 14 éven felüli olvasóknál:

Társ. tud.	Term. tud.	Műszaki	Mezőgazd.	Egyéb	Szépirod.	Gyermekir.
10,2	6,7	7,1	4,8	16,2	46,6	8,4

A megyei könyvtár fontosabb forgalmi adatainak ismertetése után a könyvköltészet és a reprográfiai tevékenység „nagyüzemi” jellegére szeretném felhívni a figyelmet.

Könyvköltészetünk 1978-ban bekötött: 7636 kötet könyvet, 1207 kötet folyóiratot és 18 413 db füzetet.

Ezek mellett készített 118 dobozt, 2401 feliratot, 454 tékát, és 152 képet, térképet, plakátot kasírozott fel.

A reprográfiai üzemből 435 féle sokszorosítvány készült (könyvek, füzetek, meghívók, körlevelek, hivatali nyomtatványok stb.) 3237 oldalszám terjedelemben, 113 419 példányszámban, továbbá részben a xerox gépen, majd az év második felétől a gyorsmásolón 2967 db papírmásolat. A kiadványokban szereplő képanyagot többségében egyedi eljárással, a sokszorosítóüzem munkatársai készítették.

Az alábbiakban a megyei könyvtár *személyi feltételeiről* ismertetek néhány adatot. Köztudott, hogy az intézmény létszáma 1972. óta nem változott, viszont a követelmények és az újabb feladatok tetemesen megnövekedtek. A kötelespéldányokból való részesedésünk nem csupán a szolgáltatási lehetőségeinket terjesztette ki, hanem igen megnövelte a szakalkalmazott munkatársak teljesítőképességük igénybevételét is. A beérkező kiadványszám megduplázódásával a feldolgozó, katalógizáló munka is megkészsereződött. A legszigorúbb számítások szerint is legalább két új szakember beállítására van szükség ahhoz, hogy az ezzel járó hivatalos követelményeknek eleget tehesünk.

Hogy mégis előbbre léptünk a differenciáltabb szakmai igények kielégítésében, és a kiemelt „A” típusú könyvtár követelményeinek megfelelően, növekvő arányban teljesíthető a különféle ismeretágakban az új információk begyűjtése, közvetítése — mindenekelőtt a társadalomtudományokban — a kutatómunka segítése, az mindenképpen azzal függ össze, hogy a szakalkalmazottak iskolai végzettsége és könyvtárosi szakképzettsége évről évre kedvezőbb képet mutat. (Sok áldozatot hozunk azért, de a továbbképzéssel járó gondokat vállalnunk kell.)

A 49 könyvtárosi munkakörben dolgozó, tehát *szakalkalmazott* közül egyetemi vagy főiskolai végzettséggel rendelkezik 23 fő (46,9%). Felsőfokú szakképesítésű könyvtáros 16 fő (32,7%), középfokú szakképesítése 18-nak van (36,7%). Képesítés nélküli — esetleg csak alapfokon vizsgázott 8 fő (16,3%).

Ezekben az arányokban az elkövetkezendő években — a tanulmányaikat befejezők létszámával — lényeges javulás fog bekövetkezni.

Miért tartjuk ezt nagyon lényegesnek? Mert ismerjük gazdasági helyzetünket, s jól tudjuk, hogy a közeljövőben csak a mind nagyobb szaktudás, a meglévő intézményi és eszközrendszer intenzívebb működtetése lehet az aranyfedezet a munka színvonalának további emelésére.

Az átlagbéreket és béremeléseket a következő adatok mutatják: A dolgozók létszáma 1978. december 31-én 81 fő. Az 1 főre eső átlagbér 3221 Ft volt. Ez az összeg 1979. január elsejétől — az évi bérfeljlesztéssel — 3378 forintra emelkedett. Az 1 főre eső emelkedés összege 157 Ft. VÁROSI

Ugyanez a szakalkalmazottaknál, a vezető beosztású dolgozók (igazgató, igazgatóhelyettes, osztályvezetők) nélkül sem mutat lényeges különbséget: 1978-ban 3169 Ft, 1979-ben 3354 Ft, az évi átlagbér 185 forinttal emelkedett.

Befejezésül feltehetjük a kérdést, hogy milyen kulturális javakhoz jutnak a tömegek, ha a megyei könyvtár használóivá válnak? Tudnunk kell olvasni a statisztikából! Elégedettek lehetünk az elért eredményekkel, de még tovább kell növelni munkánk hatáskörét — az Olvasó népért mozgalom meghirdetett alapelvét magunkévá téve —, többet kell törődnünk az olvasás színvonalának emelésével, mert „nemcsak az a fontos, hogy olvassanak az emberek, hanem az is, hogy mit olvasnak, hogyan olvasnak, milyen mélységben tudják a könyvekben felhalmozott szellemi értéket önmaguk számára hasznosítani”.

Szabó Gyula

BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE KÖZMŰVELŐDÉSI KÖNYVTÁRAINAK 1978. ÉVI STATISZTIKAI ADATAI

Sorszám	JÁRÁS, VÁROS	KÖNYVÁLLOMÁNY							Beíratkozott olvasók					
		Könyvtárak száma	A lakosság száma	1977	1978	Emelkedés csökkenés	Ezer lakosra jutó könyv	Az év folyamán leltárba vett kötetek száma	1977	1978	Emelkedés csökkenés	A lakosság hány %-a olvasó	Egy olvasóra jutó könyv	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1.	Edelényi járás	67	59 703	191 353	197 908	6 555	3 314	12 688	12 452	12 207	—	245	20,4	16,2
2.	Encsi járás	87	57 263	222 628	227 903	5 275	3 979	13 258	14 828	14 710	—	118	25,7	15,5
3.	Mezőcsáti járás	23	34 276	115 100	121 332	6 232	3 539	7 897	6 615	7 407	+	792	21,6	16,4
4.	Mezőkövesdi járás	26	30 395	98 094	102 034	3 940	3 356	5 474	6 072	5 649	—	423	18,6	18,1
5.	Miskolci járás	47	88 018	186 550	189 147	2 597	2 148	12 023	15 026	14 701	—	325	16,7	12,9
6.	Ózdi járás	45	59 470	155 529	161 697	6 168	2 718	9 146	8 942	8 208	—	734	13,8	19,7
7.	Sátoraljaújhelyi járás	59	45 405	164 828	171 764	6 936	3 782	12 030	8 613	8 240	—	373	18,1	20,8
8.	Szerencsi járás	35	65 575	169 175	178 084	8 909	2 715	13 016	10 537	10 508	—	29	16,0	16,9
9.	Kazincbarcika	7	35 997	112 606	118 746	6 140	3 298	6 721	8 171	8 554	+	383	23,8	13,9
10.	Leninváros	2	19 757	36 154	39 388	3 234	1 993	4 378	3 234	3 250	+	16	16,4	12,1
11.	Mezőkövesd	7	19 244	67 512	72 573	5 061	3 771	6 110	3 299	3 190	—	109	16,6	22,7
12.	Sárospatak	8	15 497	34 761	38 164	3 403	2 462	3 649	2 245	2 507	+	262	16,2	15,2
13.	Sátoraljaújhely	7	19 214	72 631	77 956	5 325	4 057	6 366	3 887	3 909	+	22	20,3	19,9
14.	Összesen:	420	549 814	1 626 921	1 696 696	69 775	3 086	112 756	103 921	103 040	—	881	18,7	16,5
15.	Megyei könyvtár	1	—	245 614	257 853	12 239	—	21 412	16 062	16 363	+	301	—	15,7
16.	Megyei hálózat összesen	421	—	1 872 535	1 954 549	82 014	—	134 168	119 983	119 403	—	580	—	16,4
17.	Miskolc városi hálózat	25	—	286 944	303 410	16 466	—	21 941	17 895	16 595	—	1 300	—	18,3
18.	Miskolc összesen (15+17)	26	207 828	532 558	561 263	28 705	2 700	43 353	33 957	32 958	—	999	15,8	17,0
19.	Tanácsi hálózat összesen (14+18)	446	757 642	2 159 479	2 257 959	98 480	2 980	156 109	137 878	135 998	—	1 880	17,9	16,6
20.	Szakszervezeti hálózat	267	—	605 762	606 607	845	—	42 507	46 056	45 039	—	1 017	—	13,5
21.	Közműv. hálózat össz. (19+20)	713	797 677	2 765 241	2 864 566	99 325	3 591	198 616	183 934	181 037	—	2 897	22,7	15,8

Sorszám	KÖLCSÖNZÖTT KÖTETEK		Látogatók száma						Könyvbeszerzési összeg				
	1977	1978	Emelkedés csökkenés	Egy olvasóra jutó kölc. kötet	Egy lakosra jutó kölc. kötet	kötet 1977	1978	Emelkedés csökkenés	Költség- vetésből	Egyéb forrásból	Összesen	Egy lakosra jutó Ft	Beszerzési kötet átlagár
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
1.	340 721	323 022	- 17 699	26,5	5,4	173 393	174 685	+ 1 292	365 244	44 895	410 139	6,90	32,30
2.	398 129	403 412	+ 5 283	27,4	7,0	174 105	172 096	- 2 009	303 140	80 293	383 433	6,70	28,90
3.	192 106	194 192	+ 2 086	26,2	5,7	66 942	69 340	+ 2 398	186 737	42 052	228 789	6,70	29,00
4.	200 331	189 879	- 10 502	33,6	6,2	80 216	79 977	- 239	150 846	9 396	160 242	5,30	29,30
5.	463 143	496 309	+ 33 166	33,8	5,6	186 732	185 723	- 1 004	327 312	25 185	352 497	4,00	29,30
6.	257 763	232 274	- 25 489	28,3	3,9	103 313	89 438	- 13 875	256 146	27 606	283 752	4,80	31,00
7.	259 928	258 787	- 1 141	31,4	5,7	125 294	122 744	- 2 550	219 333	76 878	296 211	6,50	24,60
8.	275 799	292 646	+ 16 847	27,8	4,5	113 631	111 027	- 2 604	230 411	148 038	378 449	5,80	29,00
9.	280 635	282 561	+ 1 926	33,0	7,8	91 645	89 486	- 2 159	211 000	5 084	216 084	6,00	32,10
10.	65 901	68 653	+ 2 752	21,1	3,5	32 671	32 607	- 64	80 000	45 955	125 955	6,40	28,80
11.	92 800	91 261	- 1 539	28,6	4,7	35 170	35 062	- 108	200 000	7 582	207 582	10,80	34,00
12.	51 633	57 539	+ 5 906	22,9	3,7	22 206	24 317	+ 2 111	100 000	23 376	123 376	8,00	33,80
13.	141 718	137 552	- 4 166	35,2	7,1	43 410	38 459	- 4 951	172 000	36 888	208 888	10,90	32,80
14.	3 020 657	3 028 087	+ 7 430	29,4	5,5	1 248 728	1 224 966	- 23 762	2 802 169	573 228	3 375 397	6,10	29,90
15.	572 950	556 315	- 16 635	34,0	—	173 175	185 470	+ 12 295	913 035	—	913 035	—	42,60
16.	3 593 607	3 584 402	- 9 205	30,0	—	1 421 903	1 410 436	- 11 467	3 715 204	573 228	4 288 432	—	32,00
17.	587 388	564 846	- 22 542	34,0	—	227 367	255 481	+ 28 114	838 320	2 819	841 139	—	38,30
18.	1 160 338	1 121 161	- 39 177	34,0	5,4	400 542	440 951	+ 40 409	1 751 355	2 819	1 754 174	8,40	40,50
19.	4 180 995	4 149 248	- 31 747	30,5	5,5	1 649 270	1 665 917	+ 16 647	4 553 524	576 047	5 129 571	6,80	32,80
20.	988 621	935 878	- 52 743	20,8	—	354 222	336 658	- 17 564	1 230 110	146 813	1 376 923	—	32,40
21.	5 169 616	5 085 126	- 84 490	28,1	6,4	2 003 492	2 002 575	- 917	5 783 634	722 860	6 506 494	8,10	32,70

Összeállította: Tamási Istvánné

Egy város közművelődéséért

Sátoraljaújhely 18 ezer lakosú, közepesen fejlett ipari város. A város lakossága az utóbbi években a gyors iparosodás és urbanizáció következtében erőteljesen átrétegződött. A foglalkoztatást illetően meghatározó jelentőségű az ELZETT Művek, a Hegyalja Ruházati Szövetkezet, a Tokajhegyljai Állami Gazdasági Borkombinát, a Dohánygyár, de a kisebb üzemek munkásainak létszáma is egyre növekszik. Az aktív keresők több mint 50%-a ma már az iparban dolgozik.

A város kulturális fejlődése nem tudott a gazdasági haladással lépést tartani. A felszabadulás után itt maradt lakosság tősgyökeres városi ember volt, akik bizonyos műveltségi szinttel és igényel rendelkeztek. Az iparfejlesztés, az urbanizáció következtében növekedett a városi lakosság száma, vagyis sokan szivárogtak be a környező falvakból. Ez az ún. új lakosság, valamint a ma még jelentős számú ingázó, a munkásszállás lakói, nem szokták meg a városi ember életmódját, műveltségi szintjük is alacsonyabb, kulturális igényük is minimális. Közben felnőtt egy új nemzedék, kialakult egy új értelmiség. A lakosság összetételéből adódik, hogy a város művelődési életében a maximált differenciáltságnak kell érvényesülni.

Az utóbbi években a közoktatási, közművelődési munka eredményeként jelentős változás következett be a lakosság minden rétegének műveltségi színvonalában. Csökkent az analfabéták száma, az általános iskolákban kevesebb a lemorzsolódás. A felnőttoktatás területén tett erőfeszítések következtében emelkedett a beiskolázottak és a végzősök száma. Az üzemek is egyre többet tesznek az iskolai végzettség megszerzése, a szakképzettség növelése érdekében.

Összességében javult a munkásság műveltségi színvonala, ill. erőteljesen differenciálódott. Kialakult egy jól képzett, a közélet iránt érdeklődő, műveltségét rendszeresen fejlesztő szakmunkásgárda, de még jelentős azoknak a száma, akik messze elmaradtak a társadalmi fejlődéstől, a kor követelményeitől. A bejáró munkások — az ingázók —, a munkásszállások lakói, a nagy számú betanított és segédmunkás réteg még ma is fehér folt. Ennek a rétegnek a magatartása, gondolkodása, a művelődéstől való elzárkózása komoly gondot jelent.

A város közművelődésének egésze, a nem kielégítő tárgyi feltételek ellenére, eredményesen fejlődött. Erősödött a politikai-világnézeti nevelés hatékonysága, nőtt a művelődésben aktívan résztvevők száma.

A közművelődés-politikai célkitűzések megvalósításának egyik színtere a könyvtár. Munkánkban a munkásművelődés ügyét alapvető fontosságúnak tekintettük. Erre ösztönzött bennünket az is, hogy erőfeszítéseink ellenére is alacsony volt a munkásolvasók száma. Ez új formák és módszerek keresésére biztatott bennünket.

A munkásművelődés potenciális bázisának, a szocialista brigádokat tekintjük. Kitűnő lehetőséget kínálnak a munkások szellemi színvonalának, műveltségének emelésére. A brigádban a közös célok, a közös érdekek, a közös munka alapján munkatársi, baráti érzések születnek. A brigádtagok kölcsönösen hatnak egymásra, s mi erre alapoztunk. Az elmúlt években ezért messzemenően építettünk a szocialista brigádokra, igyekeztünk hozzájárulni, hogy kulturális vállalásaik valóban értékesek legyenek. Elsősorban ezen a területen gyümölcsözőek kapcsolataink az üzemekkel.

Próbálkozásaink 5 évvel ezelőtt kezdődtek. Már 1975-ben felkerestük a város üzemeit, szövetkezeteit, és meghívtuk a szocialista brigádokat a könyvtárba. Találkozókat szerveztünk számukra a város vezetőivel a téli hónapokban. Öt hónapon keresztül heti egy alkalommal közreműködésünkkel adtak találkozót egymásnak a szocialista brigádok és a városi pártbizottság első titkára.

Estébe nyúló beszélgetések, szünni nem akaró viták jellemezték ezeket a találkozókat. Így 23 szocialista brigáddal sikerült kapcsolatot teremtenünk.

Nem titkolt célunk volt a találkozók szervezésével olvasóköriünk bővítése, új olvasói rétegek megnyerése. Egy-egy találkozó alkalmával bemutattuk a könyvtár-

rat, felhívtuk a brigádtagok figyelmét szolgáltatásainkra. Jól felhasználtuk ekkor a „Felszabadulási Olvasási Program”-ot, melynek könyveiből minden alkalommal ismertetést tartottunk. A találkozón résztvevők mintegy 40%-a beiratkozott a könyvtárba, és vállalta az olvasási program teljesítését.

E fórumszerű találkozók során olyan emberekkel kerültünk kapcsolatba, akik addig soha nem lépték át könyvtárunk küszöbét.

Az 1976-os év munkájának megtervezéséhez már tapasztalatokkal rendelkezünk. A bevált formák további alkalmazásával, új módszerek bevezetésével terveztük az év munkáját.

A szocialista brigádok vállalásainak konkrétabbá és szervezettebbé tételére a városi tanács vb. művelődésügyi osztálya, a könyvtár és a művelődési központ kulturális ajánlóprogramot adott közre. Célunk az volt, hogy a szocialista brigádok részére a kulturális vállalások tervezéséhez segítséget nyújtsunk, azokat tartalmasabbá tegyük. Arra törekedtünk, hogy összehangoltabb legyen a munkahelyen és a közművelődési intézményekben folyó kulturális munka. Tudtuk, hogy a kulturális vállalás akkor jó és eredményes, ha figyelembe veszi a brigádtagok képességeit, és válogatást ad az adott lehetőségek közül. Az összeállított változatos és sokrétű program e válogatásra biztosított lehetőséget.

A kulturális ajánlóprogramot városunk ipari és szövetkezeti szocialista brigádjai számára versenyszerűen hirdettük meg, a teljesítést díjaztuk.

Kértük az illetékes üzem és szövetkezet vezetőit, hogy kísérik figyelemmel és szorgalmazzák, hogy a kulturális mozgalomba minél több brigád nevezzen be, és tegyék lehetővé, hogy a benevező brigádok az ajánlott programokat folyamatosan teljesíthessék. Javasoltuk az üzemek vezetőinek, hogy a kulturális ajánlóprogram 50%-os elvégzése elegendő legyen a kulturális vállalások teljesítéséhez. Ezzel megkönnyítettük az üzemek vezetőinek, a szocialista brigádok e nehezen mérhető vállalása teljesítésének az értékelését.

A kulturális ajánlóprogramba 10 üzem 30 brigádja nevezett be. A 283 fő brigádtagból a könyvtár beiratkozott olvasója lett 156 fő. Célunk a benevezett brigádtagok irányított olvasatása volt. Ezért az elérhető pontszámok közül azokat pontoztuk súllyal, amelyek a rendszeres olvasást célozták. Az ajánlott olvasási programba változatos és értékes olvasmányokat kínáltunk.

A kulturális ajánlóprogram teljesítését év végén értékeltük. Az értékelésnél a fő hangsúly az önállóságon, a sokoldalúságon, a valódi tudásszerzésen volt. Nemcsak az adatszerű ellenőrzés, hanem a véleménycsere, a közös tartalmi elemzés döntötte el, ki mennyit profitált a lezajlott kulturális eseményekből. A díjazásra a városi tanács vb. művelődésügyi osztálya támogatásával 50 ezer Ft-ot fordítottunk.

A kulturális ajánlóprogram 1976. évi sikere arra ösztönzött, hogy ezt a formát megtartva, de új elemekkel gazdagítva folytassuk. Elértük, hogy 1978-ban már 13 üzem 101 szocialista brigádja tartotta a kapcsolatot a közművelődési intézményekkel. Az üzemek vezetői mindig szívesen és segítőkészen álltak az ajánlóprogram mellé, és támogatták kéréseinket.

Az ajánlóprogramok hatására négy év alatt megkétszereződött a munkásolvasók száma, és az összolvasók számán belül a fizikai dolgozók részaránya 22%-ra lett.

1978-ban az országos „Olvasó Munkásért” pályázaton első helyezést értünk el.

1979-ben ismételten közreadtuk olvasási programunkat. Bizonyos mértékben változtattunk a program formáján. A „Kell a jó könyv” pályázat mintájára 30 mű elolvasását javasoltuk. Ezekből 6 mű tartalmi feldolgozása kötelező. A programba benevezett szocialista brigádok novemberig adják le a pályázati lapokat. A programot teljesítők a pályázat aktusaként vetélkedően vesznek részt. A vetélkedő díjazására 30 ezer Ft-ot fogunk fordítani.

A pályázatban részt vevő brigádtagok legmagasabb iskolai végzettsége érettségi lehet. A pályázaton minden esetben a brigádok 70%-ának kell a programot teljesíteni.

A kiscsoportos foglalkozások meghonosítása céljából a városi tanács vb. művelődésügyi osztályával, a városi KISZ-bizottsággal közös szervezésben 1978-ban negyedszer rendeztünk olvasótábort fiatal munkásoknak.

A nevelés alapvető módszerének a kiscsoportos foglalkozást tartottuk. A kiscsoportvezetőket a Fiatál Művészek Klubja ajánlására hívtuk. Sikeres olvasótáborról számolhatunk be.

A vezetők előzetesen konkrét koncepciót alakítottak ki: kerüljön minden művészeti ág feldolgozásra egy-egy előadáson keresztül — amit vita követ — kapcsolódva természetesen a művészeti ághoz tartozó könyvekhez. Itt jól hasznosítottuk olvasótábori könyvtárunkat.

A közös foglalkozásokra a programba beillő barátokat, előadókat, vitavezetőket, írókat hívtunk. Nem hiányoztak a játékos formák sem. Honismereti túrát is szerveztünk a szűkebb haza megismerésére.

Amellett, hogy a tábor résztvevői rengeteg ismeretet sajátíthatnak el az elhangzottakból, felejthetetlen tíz napot tölthettek el a festői Kácsárd-tanyai táborban.

Az anyagi fedezetet a szervezők közösen teremtették elő. Fáradságot nem ismerve, sok-sok nehézséggel birkózva szervezzük meg évről évre az olvasótáborot, és most már pár év távlatából elmondhatjuk, hogy profitáltunk ebből a kísérletből, mert a táborok résztvevői rendszeres olvasóink maradtak.

Az, hogy ezeken a területeken sikerekről számolhatunk be, annak a szervezettségnek köszönhető, melyet a Közművelődési Munkaközösség működése tesz lehetővé.

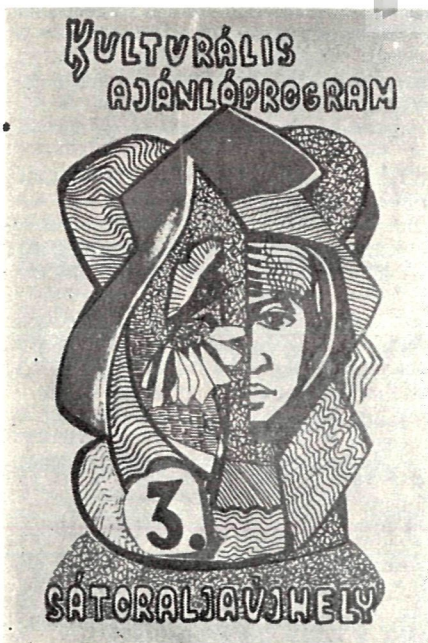
Évek óta működik városunkban ez a munkaközösség — a városi tanács vb. művelődésügyi osztálya összefogásával —, melynek tagjai az üzemek, vállalatok, iskolák, társadalmi- és tömegszervezetek közművelődési felelősei.

A kéthavonta ülésező munkaközösség rendszeresen egyeztetti a különböző területek kulturális feladatait. Működése eredményeként elmondhatjuk, hogy a városban összefogott közművelődésről beszélhetünk, mely munkából a városi-járásí könyvtár tevékenyen rész vállal.

Úgy érzem, tevékenységünkkel hozzájárulunk ahhoz, hogy a szocialista életmód, életforma és magatartás kialakuljon.

KÖZSI FERENC
MÉGYESI ÉS VÁROSI
KÖNYVTÁR
MISKOLC

Dr. Mák Mihályné

Könyvtárosok az ifjúság szolgálatában

„Az ifjúsági szervezetben folyó politikai világnézeti nevelő munka jobban építsen a fiatalok művelődési igényeire, a különböző művelődési alkalmakat és formákat használja ki a szervezeti élet színesítésére, színvonalának emelésére” — hívja fel a figyelmet a közművelődési határozat. Ez a gondolat inspirálta annak a konferenciának a mondandóját, amelyet a Hazafias Népfront Országos Tanácsa és a Könyvtártudományi és Módszertani Központ rendezett a múlt év decemberének közepén. Ennek keretében ismertette Kirschner Péter a KISZ KB Kulturális Osztályán című, főként nyárra tervezett egyéni és csoportos kirándulások keretében megvalósításához kérte a könyvtárosok segítségét.

Miről is van szó ebben a korszerű műveltséget népszerűsítő programban? — Az, hogy minden KISZ-tag vegyen részt ebben az akcióban, vagyis legalább nyolcszáz ezer fiatal csatlakozzék e hasznos tevékenységhez. Az akció négy programot foglal magában.

Elsősorban a szocialista hazafiság, hazaszeretet elmélyítését célozza a „Hazai tájakon” című, főként nyárra tervezett egyéni és csoportos kirándulások keretében lebonyolításra kerülő akció. Jó lenne, ha a kulturális és történelmi emlékek megismerése mellett, baráti találkozókra kerülne a kapcsolatba a kiránduló fiatalok a meglátogatott terület fiataljaival. A könyvtárak a kirándulások előkészítése során hívhatják fel a fiatalok figyelmét arra, mit nézzenek meg ott, ahová mennek, mire figyeljenek jól, miről igyekezzenek ismereteket szerezni az ott élő fiatalokkal barátkozva.

A könyvtárak — és nem utolsósorban a könyvtárosok, — ha már felhívják a kiránduló fiatalok figyelmét arra, mit olvassanak a tájról, ahová mennek, ne tegyék le kezükből a „fegyvert”, hanem használják fel további könyvpropagandára: értsék el, hogy minden fiatal minél többet olvasson. Vagyis: adjunk minden fiatal kezébe könyvet, csináljunk úgynevezett „Olvásónapló pályázat”-ot. Az akciónak természetesen nem az a célja, hogy befolyásolja, „szempontosítsa” a fiatalok olvasókedvét, nem is kell központi olvasási jegyzéket megjelentetni, bízzuk a választást fiatal olvasóinkra — hangoztatta az előadó. Meglehetősen nagy vitát váltott ki a könyvtárosok körében. Valószínű, hogy a könyvtárosok érvei meggyőzőtéek az előadót, mert előreláthatólag megjelenik ajánló irodalomjegyzék is. A pályázatra benyújtott olvasónaplókat először a könyvtárosok bírálják el, és az általuk legjobbaknak tartottakat további szűrők közreműködésével valamelyik kiadó megjelenteti.

Az idén lesz fél évszázada, hogy Magyarországon először rendeztek könyvnapot, mégpedig — és ezt Borsodban nem árt szem előtt tartani! — egy miskolci értekezleten hozott határozat alapján. Így mi különösen érdekelték vagyunk abban, hogy a könyvnapon ifjúságunk is vegye ki részét a könyv terjesztésében. Esetleg külön „Ifjúsági napon”, amely a könyvhét valamely napjára esne.

Végül ugyancsak a könyv és az ifjúság jobb kapcsolatát szolgálja majd az idén szeptemberben kezdődő vetélkedő sorozat, amelynek szervezője a Magyar Rádió ifjúsági osztálya. Egységes szempont szerint szerveznek az egész országban előbb négy-öt (falusi, városi) fordulót, amelyet járások követnének, a döntő pedig a megyeközpontokban lenne. A versenyek lebonyolításához nélkülözhetetlen a könyvtárosok segítsége: elsősorban rájuk számítanak.

Ha a „Hazai tájakon” akció lényegében a patriotizmust, a szocialista hazafiságot szolgálja, akkor ezt szervesen egészíti ki a proletár internacionalizmus, amelyet a „Barátaink” nevet viselő téli akció szolgál. A szocialista országok fiataljainak életéről szóló könyvek erősítik a szocialista országok népei közötti kölcsönös megbecsülést és barátságot. E könyvek segítik az ismerkedést a baráti népek kultúrájával, művészetével, amelyet azután baráti levelezések és későbbi látogatások követhetnek. Minél több könyv ajánlásával, ezek alapján színes programok összeállításával segíthetik a könyvtárosok a KISZ-szervezeteket.

A tavaszi ifjúsági napok (közöttük legtöbbször a májusi könyvnapokkal egybeeső ifjúsági napok) alkalmasak arra, hogy megünnepeljük a tavaszi nagy forradalmi évfordulók emlékét, mégpedig az ifjúság életének bemutatásával. Külön kiállításokat lehetne rendezni az „Alkotó ifjúság” pályázatra benyújtott amatőr művészi alkotásokból. Az amatőr művészek és művészeti együttesek vegyének részt a tavaszi „Művészet és ifjúság” bemutatósorozaton. Találkozzanak egymással hivatásos és amatőr művészek, az előbbieket segítsék az utóbbiak tevékenységét. E segítség lényeges feladat lenne, hogy a művészet pártos jellegét domborítsák ki, különösen az ifjúság előtt, mutassák meg, hogy a művészet mindig egy bizonyos társadalom felépítménye, tehát politizáló művészet, éppen ezért a mi fiatalságunk találkozása a művészettel, elkerülhetetlenül politikai jellegű. Azt a társadalmat szolgálja, amely forradalmi események emlékeit ünnepli meg, szocialista hazafisággal eleveníti meg, amit a hazai tájakon tapasztal és a proletárinternacionalizmus szellemében segíti elő a mi és a többi szocialista népek barátságát.

Dr. Márkus Endréné

A kötelezpéldány-szolgáltatás első évének tapasztalatai a miskolci II. Rákóczi Ferenc megyei Könyvtárban

Több éves előkészítés után, 1977-ben intézkedések születtek a kötelezpéldány-szolgáltatás rendszerének módosítása és kiterjesztése érdekében. A Kulturális Minisztérium 5/1977. (VIII. 28.) számú rendelete és a Kiadói Főigazgatóság 1/1977. számú irányelve határozta meg azokat a változásokat, amiknek életbe lépése 1978. január 1-től a miskolci II. Rákóczi Ferenc megyei Könyvtárat is érintette. Erről egyébként megfelelő tájékoztatást is adott a Könyvtáros című folyóirat az 1977. évi 12-es és az 1978. évi 1-es számaiban. A rendelet létrehozása azon elhatározásból született, hogy a tudományos munka lehetősége az ország egész területére kiterjedjen, s ehhez a szükséges szakirodalmat egyenletesen biztosítsák a kötelezpéldány-szolgáltatás új módszerének bevezetésével. Az új szolgáltatási rendszer a kötelezpéldány anyagnak tartalmi, illetve szakterületi bontásán és regionális elosztásán alapszik. A szakterületi bontás lényege, hogy minden részesedő könyvtár hozzájuthasson az általa gyűjtött szakterület teljes kiadványterméséhez. Ennek érdekében a beszolgáltatott kötelezpéldány-anyag, tartalom szerinti szétosztásához 13 csoportot jelöltek meg. (Ld. ismertetését a Könyvtáros 1977-es évf. 12. számában.) A csoportba sorolás egy részét az Országos Széchenyi Könyvtár végzi, ellátva megfelelő kódszámokkal az egyes kiadványokat. A jelöletlen kiadványok kódolását pedig a regionális könyvtárak tartoznak elvégezni.

A regionális, illetve a területi szempontok szerinti elosztás elsődleges célja a vidék szakirodalmi ellátásának javítása, a használatra szánt kötelezpéldányok egyenletesebb „terítésével”. Ezáltal lehetővé válik a könyvtárközi kölcsönzési igények jelentékeny hányadának decentralizált kielégítése. A fenti elvnek megfelelően 5 régió kialakítása volt a legcélszerűbb, melyek közül a miskolci megyei könyvtár az egyike a kijelölt regionális központi könyvtáraknak. Régiójához tartozik a Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád megye közigazgatásilag behatárolt „észak-magyarországi” terület. E területen belül még három könyvtár: a Központi Orvosi Könyvtár, Miskolc; a Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtára, Miskolc; és a Ho Si Minh Tanárképző Főiskola Könyvtára, Eger — részesül a kötelezpéldányú nyomdatermékek ellátásában, a gyűjtőkörüknek megfelelő szakcsó-

portos elosztás szerint. Az elosztás gyakorlati megoldása a miskolci megyei könyvtár feladata.

A kötelepéldány-szolgáltatás és elosztás új rendszerének gyakorlata immár egy esztendeje folyik. A kialakult tapasztalatok felmérésére a regionális központok szakembereinek közreműködésével az Országos Széchenyi Könyvtár megbízását szervezték 1979. február 27-én, ahol kicserélték gondolataikat a további teendők érdekében. Egyöntetűen megállapították, hogy a bevezetett új rendszer alapvető céljait sikerült elérni, és az ennek érdekében kifejtett gyakorlati megoldások is, kisebb módosításokkal, finomításokkal, eredménnyel kecsegtetnek. Ezeknek figyelembevételével folytatódik a munka, most már kiiktatva azokat a bizonytalansági tényezőket, amelyek eddig kérdőjelként némiképp hátráltatták vagy esetleg nehezítették a folyamatos elosztást. A megbeszélés részleteinek ismertetéséről a közeljövőben bizonyára bővebb tájékoztatás fog megjelenni a szak-sajtóban. A továbbiakban inkább csak a II. Rákóczi Ferenc megyei Könyvtárnak mint régió központnak a tevékenységét vázolom.

Észak-Magyarországon a kötelepéldány-elosztás teendőinek ellátásával történt megbízatás igen megtisztelő könyvtárunk számára, hisz rajtunk kívül csak egy megyei könyvtár jelölték ki e feladatra, mégpedig a Berzsényi Dániel megyei Könyvtárát Szombathelyen. Ugyanakkor e megtisztelő feladat komoly felelősséget és többletmunkát jelent intézményünknek, ha figyelembe vesszük, hogy tevékenységünk minőségétől függ egy országrésznyi terület szakirodalommal való egyénletes ellátása.

Megnövekedett munkánk mértékét néhány számadat is szemléltetően érzékelteti. 1978-ban mintegy 40 000 féle nyomdatermék érkezett kötelepéldányként intézményünkbe. Ennek az anyagnak egyik fele könyv és aprónyomtatvány, míg a másik fele periódika volt. Mind a két fajtának fogadásával és elosztásával kapcsolatos munkálatok különböznek egymástól. Nézzük meg először a könyv-jellegű kiadványok beáramlását és szétosztását.

A mintegy 20 000 egységből, 4367 db-ot juttattunk a három részesedő könyvtárnak és mintegy 16 000 db-ot tartottunk vissza intézményünkbe. A visszamaradt részből kb. 9000 könyvet válogattunk le feldolgozás, illetve katagolizálás céljaira, míg a többi 7000 db-ot feldolgozás nélkül őrizzük meg az előírt követelmények szerint. Ha figyelembe vesszük, hogy a kötelepéldány-elosztás bevezetése előtt könyvtárunk könyvgyarapodása évenként mintegy 17 000 kötet volt általában (ami kb. 3500—4000 féleséget jelentett), akkor a feldolgozásra váró könyvek számának 9000 kötetrel való emelkedése (ami ugyanannyi féleséget is jelent), már érzékelteti a munka ugrásszerű növekedését.

Hasonló a helyzet a periódika-jellegű kiadványoknál is. Míg az előző években kb. 600—680 féleség érkezett intézményünkbe, addig az elmúlt évben ez kb. 1600 féle emelkedett. Nyilvántartása és tárolása már sokkal szervezettebb eljárás követel, mint a korábbi gyakorlat, ugyanakkor ugyanúgy gondoskodni kell szétosztásukról, mint ahogy a könyveknél láttuk. Ehhez az újszerű tevékenységhez — ami tömegében is sokkal nagyobb munkát jelent az előző éviéknél — segített az Országos Széchenyi Könyvtárnak a múlt év végén kiadott jegyzéke, ami az időszaki kiadványok tudományterületi besorolását és elosztását tartalmazza. Ennek figyelembevételével megoldhatónak látszik a periódikák kötelepéldány-elosztásának gyakorlati kivitele.

Nem akarom tovább fárasztani a kedves olvasót, a megnövekedett, de szívesen vállalt gondjainkkal, mivel ezek megoldása intézményünk munkatársainak és fenntartó szervünknek a feladata. Inkább arról szólnék, hogy milyen előnyökkel jár könyvtárunknak a kötelepéldány-szolgáltatás kiterjesztése Észak-Magyarországra, ezen belül szűkebb pátriánk számára. Mindenekelőtt a könyvtárközi kölcsönzés alapjai teremődnek meg, mivel a tudományos szakirodalom teljességgel eljut hozzánk. Magának a kölcsönzésnek gyakorlati lebonyolítását könnyíti meg egyrészt a kötelepéldányú művekről készült központi katalógus, ami lelőhely szerint is feltárja a keresett műveket. Másrészt sokszorosító apparátusunk lehetővé teszi cikkeket, tanulmányokat, stb. másolatának készítését az igényelt irodalomból.

Eppen ezért helyesnek tartjuk, sőt javasoljuk a Nemzeti Bibliográfia beszerzését, illetve előfizetését minden olyan könyvtárnak, ahol az olvasói igények már annyira megnövekedtek és differenciálódtak, hogy azokat saját állományukból kielégíteni nem tudják. Viszont a bibliográfiában feltárt művek teljességgel hozzáférhetővé válnak számukra, ha fokozottabban bekapcsolódnak a könyvtárközi kölcsönzésbe.

Befejező gondolatként még annyit szeretnék elmondani, hogy a kötelespéldány-szolgáltatás kiterjesztése még eddig fel nem mérhető távlatokat nyit majd a szellemi alkotó tevékenység kibontakozásához vidéken is. Az ebből fakadó intellektuális haszon részese lehet mindenki, aki az állandóan növekvő irodalmat akár a maga művelésére, akár a szakterületén való tájékozódás elmélyítésére és hasznosítására kívánja igénybe venni. Ehhez szeretnénk munkánkkal minél jobban és minél hamarabb hozzájárulni.

Fazekas István

Elmélkedés olvasáskutatás közben...

A Borsodi Könyvtáros 1978. 1. számában hírt adtunk arról, hogy a megyei könyvtárban elkezdtük a rendszeres olvasáskutatást. 1977. utolsó hónapjaiban 512 olvasót kérdeztünk meg szóban és írásban, majd 1978. márciusában pedig 149 olvasóval végeztünk reprezentatív felmérést. Ez utóbbi felmérésnek a célja egyrészt a könyvkiválasztás okainak ellenőrző vizsgálata volt, másrészt jobban meg akartuk ismerni az olvasók érdeklődését, információszerzésének lehetőségeit, valamint az olvasásélmények feldolgozását. Többek között arra voltunk kíváncsiak, hogy az olvasó az olvasás élményeit megbeszéli-e valakivel vagy valakikkel. Hiszen senkit sem kell különösen meggyőzni arról, hogy az olvasásélmény csak akkor válhat élővé és tartóssá, ha azt másokkal megbeszélik, sőt vitatkoznak róla. A reprezentatív felmérés során megállapítható, hogy a korábbi felmérési adatok, amelyek a könyvkiválasztás okainak vizsgálatára vonatkoztak — reálisak voltak. Eppen azért csak emlékeztetőül írjuk le, hogy a véletlen alapján történő könyvválasztásban változatlanul a fizikai foglalkozásuk vezetnek, de közvetlenül nyomukban vannak a fiatal adminisztratív szellemi foglalkozású olvasók is. Általában mind a fizikai, mind a szellemi foglalkozású olvasóknál a választásban nagy szerepe van a témával, az íróval kapcsolatos ismeretnek. (Hallott, olvasott róla.) Ezért szükséges, hogy az olvasás, a könyvek propagálása még nagyobb szerepet kapjon a kommunikációs eszközök információ-nyújtásában, a propagandamunkában.

Most pedig nézzük meg a következő táblázaton, hogy az elolvasott könyvek élményanyagát hogyan „dolgozta fel” az olvasó.

Megbeszélte	II. RÁKÓCZI FERENC EGYETEM FIZIKAI KÖNYVTÁR MISKOLC foglalkozású		Főiskolás	Összesen
Senkivel	32% (31 fő)	39% (13 fő)	50% (10 fő)	36% (54 fő)
1 személlyel	11% (11 fő)	12% (4 fő)	10% (2 fő)	11% (17 fő)
2 személlyel	14% (13 fő)	12% (4 fő)	10% (2 fő)	13% (19 fő)
3 személlyel	19% (18 fő)	6% (2 fő)	5% (1 fő)	14% (21 fő)
4 személlyel	9,5% (9 fő)	18% (6 fő)	5% (1 fő)	10% (16 fő)
5 személlyel	2% (2 fő)	3% (1 fő)	5% (1 fő)	3% (4 fő)
6 személlyel	4% (4 fő)	6% (2 fő)	5% (1 fő)	5% (7 fő)
6-nál többel	8% (8 fő)	3% (1 fő)	10% (2 fő)	7% (11 fő)

A kimutatás önmagáért beszél, de világos választ ad arra is, hogy a felmérés során miért talákoztunk számos olyan rendszeresen könyvtárba járó olvasóval, aki arra a kérdésre, hogy nevezze meg az elmúlt évben olvasott könyvek közül azt, amelyik rá hatással volt, — bizony erre a válasz sok esetben hosszas töprengés után született meg. Beszélgetés közben kiderült, hogy az ilyen olvasó sokat olvas, de az elmélyült olvasásig még nem jutott el.

Nekünk, könyvtárosoknak, de a közművelődési intézmények valamennyi munkatársának el kell gondolkozni azon, miként lehetne ezeket a magukba zárkózó embereket kisebb közösségekbe toborozni, ahol alkalmuk lenne a beszélgetésekre, az olvasott könyvek érdekesebb részeinek megvitatására.

Kiseb könyvtárakban nagyobb lehetősége van a könyvtárosnak az olvasókkal való intenzívebb foglalkozásra, de a nagyobb könyvtárakban is feltétlenül meg kell találni a módját az elszemélytelenedés megszüntetésének.

Hogy teljesebb képet kapjunk az olvasókról, ezért megkérdeztük, hogy a rendszeresen olvasott folyóiratok, képeslapok közül melyeket tartják a legfontosabbnak.

Az alábbi kimutatás tanulságos lehet az érdeklődők számára.

Folyóiratok képeslapok címe	Szellemi fogl. fő	Fizikai fő	Főiskolás fő	fő Összesen
Családi Lap	1	1	-	2
Delta	-	1	-	1
Élet és Irodalom	2	-	-	2
Élet és Tudomány	8	4	1	13
Ez a Divat	1	-	-	1
Film Színház Muzsika	4	-	-	4
Füles	2	-	-	2
Fürge Ujjak	1	-	-	1
Gyógypedagógiai Szemle	1	-	-	1
Ifjúsági Magazin	1	1	2	3
Interpress Magazin	2	1	1	6
Képes Sport	-	1	-	1
Képes Újság	3	-	-	3
Kereskedelmi T.	1	-	-	1
Kortárs	4	-	1	5
Közgazdasági Szemle	1	-	-	1
Köznevelés	1	-	-	1
Kritika	1	-	-	1
Látóhatár	4	-	1	5
Lobogó	1	-	-	1
Magyar Ifjúság	1	1	2	4
Magyarország	19	7	3	29
Matematikai Lapok	-	-	1	1
Nagyvilág	1	-	-	1
Napjaink	3	-	-	3
Népművelés	1	-	-	1
Nők Lapja	11	3	1	15
Ország-Világ	3	6	-	9
Pártélet	1	-	-	1
Pedagógusok Lapja	1	-	-	1
Pesti Műsor	-	-	1	1
Rakéta	-	1	-	1

Szovjetunió	1	-	-	1
Társadalmi Szemle	4	-	-	4
Természet Világa	1	-	-	1
Totó	-	-	1	1
Új Írás	-	-	1	1
Új Tükör	7	4	2	13
Valóság	-	-	1	1
Vendéglátás	1	-	-	1
Világ Ifjúsága	-	1	1	2
Nem olvas folyóiratot	2	-	-	2

Összesen: 149

Négy folyóiratot kiemelten vizsgáltunk meg aszerint, hogy hány olvasó olvassa rendszeresen a 149 olvasó közül.

A folyóirat címe	Szellemi	Fizikai foglalkozású	Főiskolás	A 149 olvasóból
Látóhatár	9,8% (9 fő)	—	5% (1 fő)	6,7% (10 fő)
Magyarország	28,1% (27 fő)	21,5% (7 fő)	35% (7 fő)	27,5% (41 fő)
Napjaink	11,5% (11 fő)	—	15% (3 fő)	9,4% (14 fő)
Nők Lapja	37,8% (36 fő)	24,1% (8 fő)	25% (5 fő)	32,9% (49 fő)

A folyóiratok rendszeres olvasásával kapcsolatban természetesen nagy szóródást tapasztalunk. A legfontosabbnak ítélt 41 folyóirat mellett még 59 félélt, összesen 100 féle képeslapot, folyóiratot olvas a megkérdezett 149 olvasó.

Azt hiszem, nem meglepő, hogy a fontosság terén a Magyarország, a Nők Lapja, az Élet és Tudomány, az Új Tükör és az Ország-Világ vezet. A rendszeresen olvasott folyóiratok közül a Nők Lapja és a Magyarország a legnépszerűbb. Figyelemre méltó azonban az, hogy a fizikai foglalkozásúak közül senki sem említette meg a Látóhatár és a Napjaink című folyóiratot.

A vizsgált kérdések között szerepelt az is, hogy a felmért olvasók közül, ki hány könyvtárnak a tagja.

A számok a következőket mutatják:

	Szellemi	Fizikai	Főiskolás	Összesenből
1 könyvtár tagja	53,7% (51 fő)	54,5% (18 fő)	35% (7 fő)	51% (76 fő)
2 könyvtár tagja	26% (25 fő)	30% (10 fő)	40% (8 fő)	28,8% (43 fő)
3 könyvtár tagja	20% (20 fő)	15% (5 fő)	25% (5 fő)	20% (30 fő)

Ezek az adatok nemcsak érdekesek, hanem arra is ösztönzést adnak, hogy a jövőben tüzetesebben vizsgáljuk meg: mi vonzza az olvasókat, hogy egyik könyvtár mellett még a másikba, a harmadikba is beiratkozzanak.

Az elmúlt években a felmérések során 661 felnőtt olvasótól kaptunk igen értékes szóbeli, írásbeli információt és véleményt. A beszélgetések során rengeteg olyan problémát ismertünk meg, amelyről szükséges szót ejteni. Többek között egy ténnyel szembe kell néznünk: a tömegkommunikációs eszközök elterjedésével, csökkent az olvasásra szánt idő. Ugyanakkor az egész világon, így nálunk is igen megnövekedett a könyvkiadás. A tömegkommunikációs eszközök az olvasásra szánt idő csökkentése mellett elősegítik egyes könyvek nagy mérvű olvasottságának kiterjesztését. (Pl. Nyitott könyv, híres regények filmen stb.) Az olvasás-kutatással kapcsolatos beszélgetések azt bizonyítják, hogy a könyvtárba járó emberekben megvan a vágy az olvasásra, a művelődésre. De változatlanul tapasztaljuk a jelenleg folyó felmérés során is, hogy a fizikai foglalkozású olvasók, az érettségivel rendelkező szellemi (adminisztratív) foglalkozásúak nagy része nem rendelkezik a sok könyv közül a neki szükséges könyv kiválasztásának tudásával, ismeretével. Korábbi cikkemben említést tettem a humán műveltség fontosságáról, és példának az olasz FIAT-gyár szakmunkásainak képzését hoztam fel. Ugyanis ott, az összes óraszám negyven százalékát a humán tárgyak tették ki. Ennek egyedüli magyarázata, hogy jó, új módszereket alkalmazni tudó szakmunkás, csak megfelelő általános műveltséggel együtt képzelhető el.

Nekem úgy tűnik, ez a kérdés nálunk nem kap kellő hangsúlyt. Pedig az izlés-, a szemléletformáláshoz, a világnézet alakításához, valamint az értelmes lét megteremtéséhez elengedhetetlen a jól összeválogatott művek olvasása.

Tapasztaljuk gazdasági életünk ütemes fejlődését. Emelkedik a dolgozók életszíntje, sőt bizonyos öncélú „hajtás” van nem kevés emberben az anyagi jólét fokozására.

Nap mint nap tanúi lehetünk olyan jelenségeknek, amikor státuszszimbólumként szép autót, rangos víkendház megszerzéséért úzik, hajtják magukat az emberek, közben háttérbe szorítják saját kulturálódásukat, azzal áltatva magukat, hogy ők ilyesmire nem érnek rá. Ezek az emberek főleg arról feledkeznek meg, hogy az anyagi jólét és a szellemi élet együttes harmóniája jelentheti csak az értelmes emberi életet. A közvéleménynek nekünk a közművelődésügyi dolgozóknak arra kell törekednünk, hogy az autót, a víkendház mellé „státuszszimbólumként” a kulturáltság kerüljön. Persze ebben a kérdésben a döntő feladat könyvtáron kívülre esik. Sajnos azokról, akik nem járnak könyvtárba, nincs tiszta képünk, hiszen csak subjektív megállapítások, korlátozott méretű felmérések jelzik, hogy különösen a saját vásárlású könyvek gyűjtése, olvasása még sok kívánivalót hagy maga után.

Nem vigasztaló az a kép sem, amelyet a könyvtárba járó olvasóktól kaptunk a magánkönyvtárakkal kapcsolatban. Ma még sok házi könyvtárban a krémét a sorozatok jelentik, amelynek nem egy esetben csak díszítő jellege van. Nagyor sok olyan véleménnyel találkoztunk: „Megveszem, mert értékesnek mondják, remélem, nyugdíjas koromban el fogom olvasni őket”.

De kevesen vallottak arról, hogy egy-egy könyv mennyire formálta jellemüket, egyéniségüket.

Különösen hiányos, vagy egyáltalán nincs sok magánkönyvtárban kézikönyv-állományi rész.

(Ezeket a kézikönyveket sokszor drágának találják, de inkább a fők abban keresendő, hogy nem ismerik a kézikönyvek fontosságát.)

Pedig mennyit hallunk a fizikai dolgozók gyermekeinek hátrányos helyzetéről. Persze, eleve hátrányban van a fizikai dolgozó gyermeke (De más gyermek is!) azzal a gyermekkel szemben, akinek otthon a házi könyvtárban nap, mint nap találkozása van a tantárgyakkal kapcsolatos kézikönyvekkel. Ha valamilyen adatra szüksége van, csak leveleszi a megfelelő kézikönyvet a könyvespolcra, és már választ is kap a kérdésére.

De mi van ott, ahol ilyen jól összeválogatott magánkönyvtár nincs: töprengés, időpazarlás és bizonytalanság stb.

Azt hiszem, a kézikönyvek folyamatos beszerzése a fizikai dolgozóknál nem jelent anyagi problémát, inkább itt a kérdés az, hogy a dolgozó szülők nem ismerik fel a jó házi könyvtár fontosságát.

Ezen a téren a könyvtárosok irányításával az iskoláknak (általános, középiskola, főiskola) tanácsadó, útmutató szerepében többet kell tennie. (Pl. tanítási órákon felhívni a figyelmet a tantárgyakhoz kapcsolódó kézikönyvekre, vagy ajánló bibliográfiai összeállítás magánkönyvtárak állományának kialakításához stb.)

Az alábbiakban néhány alapvető kézikönyvet sorolok fel, amelyeknek ott kellene lennie minden magánkönyvtárban:

1. Új magyar lexikon 1—7.
2. A magyar helyesírás szabályai.
3. Helyesírási tanácsadó szótár.
4. Idegen szavak és kifejezések szótára.
5. Idegen nevek kiejtési szótára.
6. Magyar életrajzi lexikon 1—2.,
7. Ki, kicsoda?
8. Magyar irodalmi lexikon 1—3.,
9. Világirodalmi lexikon, 1—5.,
v. Világirodalmi kisenciklopédia 1—2.,
10. A XX. század külföldi írói,
11. Új filmlexikon 1—2.,
12. Filozófiai kislexikon,
13. Természettudományi kislexikon,
14. Művészeti lexikon 1—4.,
v. Művészettörténeti ABC,
15. Műszaki lexikon 1—3.,
16. Magyarország története 1—2., RÁKÓCZI FERENC
MAGYARORSZÁG TÖRTÉNETI ÉS GAZDASÁGI VILÁGATLASZ, v. Kis világtalasz.
17. Képes politikai és gazdasági világtalasz, v. Kis világtalasz.
18. Fejlődő országok lexikona,
19. Magyar értelmező kéziszótár, v. A magyar nyelv értelmező szótára 1—7.,
20. Az emberi test 1—2.,
21. Közgazdasági kislexikon,
22. Munkásmozgalom történeti lexikon,
23. Világpolitikai kislexikon,
24. Zenei lexikon 1—3.,
25. 100 híres regény 1—2.,
26. Magyarország története képekben,
27. Világtörténet képekben 1—2.,
28. A kultúra világa 1—10.,
29. Biológiai lexikon 1—3., v. Biológiai önképző,
30. Brehm: Az állatok világa 1—4.,
31. Zsebenciklopédia,
32. Mindenki lexikona 1—2.

Az olvasáskutatás során tanúi vagyunk az irodalmi ízlés változásának is. Kezdtük hiszem, a magánkönyvtárakkal a jövőben sokkal többet kell foglalkoznunk, ha az úgynevezett hátrányos helyzetet gyorsabban akarjuk „ledolgozni”. Vesebben olvassák a romantikus és sajnos a klasszikus realista irodalmat is. Éppen ezért nekünk könyvtárosoknak útmutatást, irányítást kell adnunk közvetve vagy közvetlenül, hogy pl. a magyar klasszikus irodalomból (Eötvös, Jókai, Mikszáth, Gárdonyi, Móricz stb.) milyen műveket tartunk olvasásra fontosnak a jelenkori nemzedék számára. Az igazság az, hogy különösen Jókai, Mikszáth, Gár-

donyi, sőt Móricz műveinek olvasása a negyven éven aluli olvasóknál alaposan lecsökkent, pedig ezeknek az íróknak a legfontosabb művei olvastatásáról nem mondhatunk le.(!)

Olvasáskutatás közben gyakran töprengek azon, hogy a könyvtárba járó olvasókkal már foglalkozunk, vagy tervezzük az intenzívebb foglalkozást. De mi van azokkal a dolgozókkal, akik könyvtárba nem járnak, otthon nem olvasnak, vagy olvasásuk rendszertelen, irodalmi ismereteik hiányosak, általános műveltségük alacsony. Ilyenek még elég sokan vannak!

Közben jóleső érzéssel halljuk, hogy mennyire növekszik a könyvtárak állománya, milyen sok könyvet eladnak a könyvesboltokban, milyen sokan tanulnak a felnőttek közül is.

Úgy gondolom, a fenti problémákat együttesen kell szemlélnünk és tanulmányoznunk. A könyvek jó kiválasztásában, az olvasás általánossá tételében a könyvtárosokon kívül az iskolának, a közművelődés valamennyi dolgozójának közösen kell cselekednie, azonnal, mert az idő sürget.

Pócsi Gusztáv

Szakkönyvtár a miskolci Uránia Csillagvizsgálóban

A miskolci Uránia Csillagvizsgálóban már működése kezdetén szükségessé vált egy csillagászati szakkönyvtár létesítése, egyrészt mert a csillagászati ismeretterjesztő munkánk ezt igényelte, másrészt könyvtárainkban — kezdetben — a természettudományos szakirodalom és a vele kapcsolatos tájékoztatás — különösen a csillagászat és az űrkutatás területén — hiányos volt. Könyvtárosaink ismeretei is elsősorban humán jellegűek voltak.

Szakkönyvtárunk profilját a következő tényezők határozták meg: az Uránia Csillagvizsgáló feladata, munkája, tevékenysége, továbbá a csillagászati tudományos ismeretterjesztés szükségessége, az iskolai oktató-nevelő munka segítése, a szakkörök, a Csillagászati Baráti Kör, az előadók képzése, illetve ennek keretében szakirodalommal való ellátása.

A miskolci Uránia Csillagvizsgálót éppúgy, mint a hozzá hasonló többi intézményt, a szocialista társadalom tudásszomja és társadalmi szükséglete hozta létre. Az intézmény sok évi önzetlen társadalmi munkával, és igen szép társadalmi összefogással jött létre.

Miskolcon a csillagászati ismeretterjesztés és vele kapcsolatban a szakköri foglalkozások már 1946-ban megindultak. Kezdetben a bemutatókat hordozható távcsővel, az iskola udvarán, míg az előadásokat az iskola egyik előadó termében tartottuk. 1952-ben Diósgyőrben egy új modern iskolaépületet kaptunk. Ennek építésével egyidőben a már meglévő távcsövünk részére társadalmi munkával, az iskola udvarán egy szép kis csillagvizsgálót építettünk. Később ezt új bérházzal körülpéptették. 1961-ben a Miskolci városi Tanács, a Lenin Kohászati Művek és a Diósgyőri Gépgyár segítségével a gimnázium közelében épült új toronyház tetején nyert elhelyezést a jelenlegi csillagvizsgáló, mely 1975-től a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat intézménye.

A miskolci Uránia Csillagvizsgálóban a csillagászati ismeretterjesztés mellett még a következő tudományos intézmények is működtek: 1949—1969 közötti években az Országos Meteorológiai Intézet keretében, Éghajlatkutató Állomás, 1952—1962. közötti időben az MTA Debreceni Napfizikai Observatóriumhoz kapcsolódva Napfizikai Állomás, és 1963—1974. évek között az MTA Csillagvizsgáló Intézet fennhatósága alatt Szeptnyikmegfigyelő Állomás. Mindezen intézmények munkájában csillagászati szakkörünk tagjai mindig aktívan vettek részt.

Korunkban a csillagászati ismeretek nélkülözhetetlen részét képezik a korszerű általános műveltségnek. A csillagászattal kapcsolatos ismeretek rendkívül hiányosak a nagyközönség, de még az iskolázottak körében is. A természet, a világ egységben látásának alapja a helyes természetszemlélet kiszélesítése. A csillagászat a világegyetem vizsgálatával, a benne uralkodó természeti folyamatok, törvények megismerésével foglalkozik. Minden kor tudományos világképét az határozta meg, illetve határozza meg, hogy mennyit ismer és ért meg az ember az Univerzum világából. Ma a tudományos-technikai forradalom korában a csillagászati ismereteink óriási mértékben kiterjedtek, a csillagászat rendkívüli mértékben behatolt a kozmikus térség mélységeibe. Sőt, az űrkutató, de még inkább az űrhajózás révén ugrásszerű fejlődés jött létre azzal, hogy az ember kilépett a kozmikus térbe és ezáltal kozmikus lényévé vált. Ugyanezzel egyidőben kialakultak a kozmikus tudományok is. A csillagászat és az űrkutató fantasztikus fejlődése révén az adatok sokasága zúdul ránk, melyek a modern hírközlő eszközök révén rövid úton mindenkihez eljutnak. A csillagászat és űrkutató az emberi civilizáció szerves részévé vált. Mindezek következtében a csillagászati ismeretek terjesztése fontos társadalmi szükségletté vált. Ehhez pedig szakkönyvtár kell!

A csillagászat mellőzésével korszerű általános műveltség el sem képzelhető. A csillagászat ennek ellenére nem szerepel kellő súllyal az iskolai oktatásban. A csillagászat konkrétan csak az általános iskola 8. osztályában a földrajz tantárgy

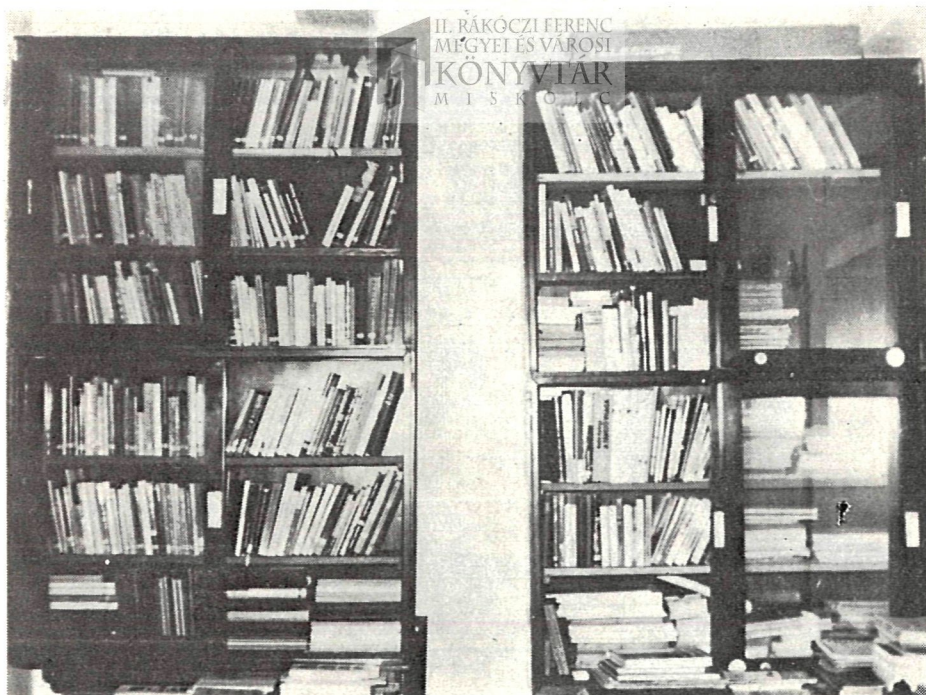

Folyóiratok

keretében szerepel és csak elemi ismereteket nyújt a Földről, mint égitestről, a Naprendszeréről és a világegyetemről. Sajnos a korszerű általános műveltséghez ez nagyon kevés. Középfokú oktatásunkban pedig a gimnázium 4. osztályában a fizika tantárgy keretében találkozunk csillagászati ismeretekkel, illetve anyagrészekkel, de ezek már magasabb matematikai és fizikai alapokon nyugodnak. Technikumokban, középiskolákban és a szakmunkásképzőkben nem tanítanak csillagászatot, mivel ezek a szakmáktól távol esnek. Ezen hiányosságok pótlására az Uránia Csillagvizsgálókra igen fontos szerep hárul, részben az ismeretterjesztés, távcsöves bemutatás, részben a szakkörök révén. A csillagászati szakkörök fogják egységbe a különböző tantárgyak — fizika, földrajz, kémia... — keretében a tematikailag szétszórót és kivonatos ismeretanyagot, továbbá a csillagászat évezredek tudományának régi és új eredményeit, tudománytörténeti és világnézeti vonatkozásait. A csillagászati szakkörök az iskola tantervi anyagához kapcsolódva, a tanulók szaktárgyi tudását elmélyítve és bővítve, közösségi keretek között, részben önálló kiselőadások, azok megvitatása, távcsöves bemutatások és egyéb gyakorlatok formájában dolgozzák fel a csillagászati—úrkutatási—úrhajózási komplex anyagot. Ezen feladatok megoldásában nélkülözhetetlen a szakkönyvtár.

A Csillagászat Baráti Köre azokat gyűjti egy táborba, akik felismerték a csillagászat fontos szerepét a természet megismerésében és korszerű világképük kialakításában. A Kör célja, hogy tagságát megismertesse a csillagászat és az úrkutatás fontosabb eredményeivel, tagjai sorából minél többet irányítson a csillagászati szakkörökbe, hogy ott szakismereteiket fejlesszék, távcsövet építsenek, bekapcsolódjanak az amatőr megfigyelői programokba, és idővel, mint bemutatók és előadók vegyenek részt a csillagászati ismeretterjesztés szép munkájában.

A miskolci Uránia Csillagvizsgáló szakkönyvtára a miskolci Városi Tanács Művelődésügyi Osztályának támogatásával jött létre. A fent ismertetett feladatok

Csillagászati szakkönyvtár

ellátásáért a Művelődésügyi Osztály a Csillagvizsgálót megalakulásától kezdődően pénzbeli támogatásban részesíti és a támogatás bizonyos összegét mindig a megjelenő csillagászati, űrkutatási és szaktárgyi könyvek megvásárlására fordítjuk.

Szakkönyvtárunk állománya 520 kötet (1979 január 1-én). Darabszám tekintetében ez kevésnek látszik, de feladataink ellátására elég, és szükségletünk szempontjából pedig nélkülözhetetlen.

A Csillagvizsgáló szakkönyvtára a következő ágazatokra tagozódik:

1. Szakirodalomra, ide soroljuk a csillagászati, a matematikai, fizikai, űrkutatási és űrhajózási szakkönyveket,
2. szótárak, csillagászati térképek, bibliográfiák és katalógusok szakcsoportjára,

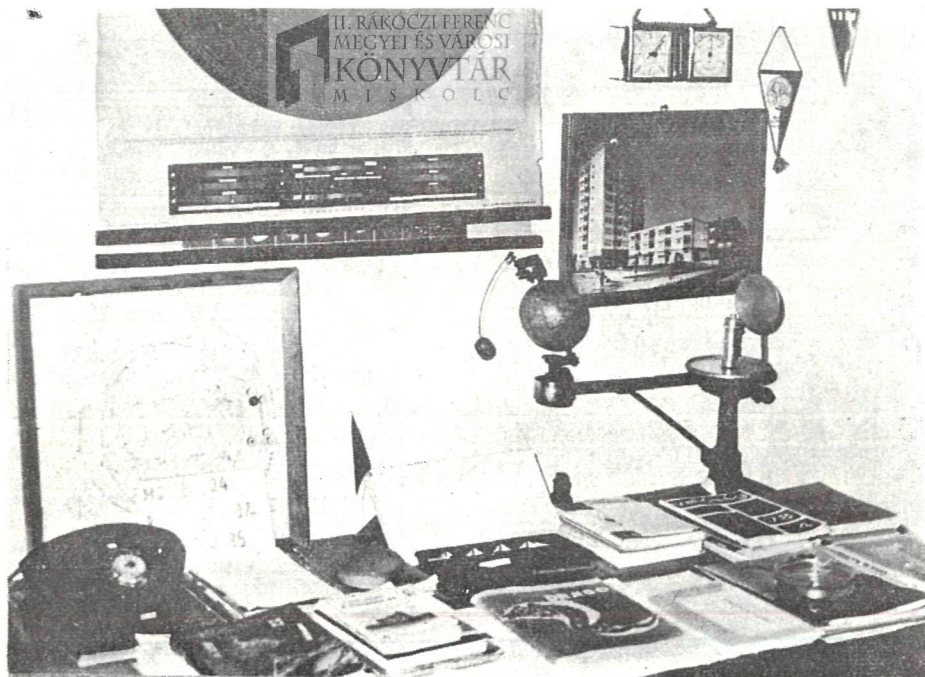
3. és a népszerű és fantasztikus csillagászati irodalomra.

A szakirodalom a könyvtári anyag 60%-át, a csillagászati térképek, szótárak stb. a könyvtár készletének 10%-át, míg a népszerű és fantasztikus irodalom 30%-át teszi ki.

A Csillagvizsgálónak külön folyóirattára van. Jelenleg 55 csillagászati, illetve természettudományi folyóirat jár. Elsősorban magyar nyelvű folyóiratok, de járunk orosz, angol, német nyelvű szakfolyóiratokat is. A folyóiratok egy része és olvasásra kitett friss számai a fényképen látható.

A miskolci Uránia Csillagvizsgálónak, illetve Szputnyikmegfigyelő Állomásának az 1965—1972. közötti években saját kiadványa is volt. Ugyanis a magyar szputnyikmegfigyelő állomások több tízezer megfigyelését, észlelését tartalmazó kiadványát félévenként a miskolci Csillagvizsgáló jelentette meg. Összesen 10 kötetet sikerült sajtó alá rendeznünk, amelynek munkájába csillagászati szakkörünk tagjai is aktívan bekapcsolódtak.

Diafilmtárunk is jelentős helyet foglal el ismeretterjesztő tevékenységünkben. A szakkönyvtár részének tekinthető. Darabszáma jóval 1000-en felül van. Témáit

Tellurium Lunarium az íróasztalon

tekintve elsősorban csillagászati, űrkutatói és űrhajózási vonatkozásúak, de szerepelnek köztük csillagásztörténeti, meteorológiai, földi természeti jelenségeket ábrázoló stb. diák is.

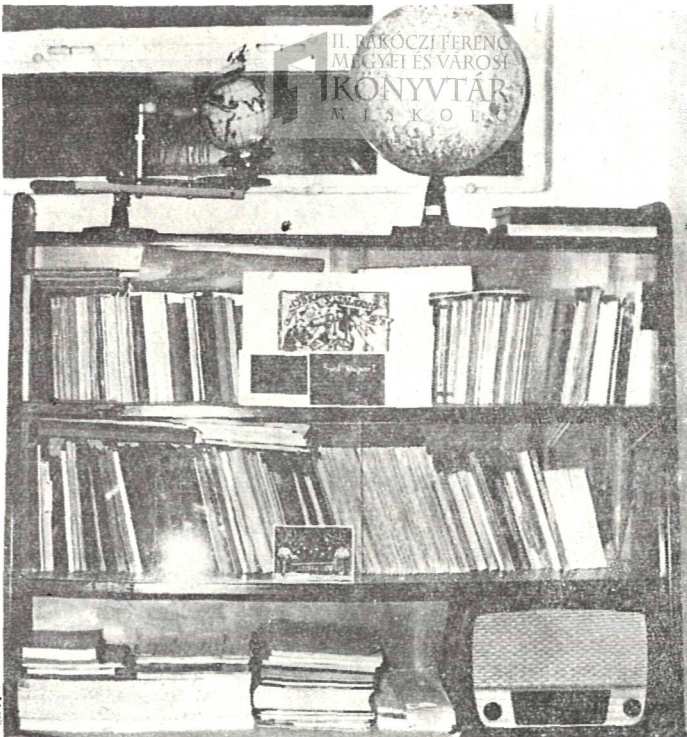
Szemléltetőeszköz-tárunk is jónak mondható. Egy pár darabot belőle a fényképeken láthatunk. A földgömb, a Holdgömb, az éggömb, a Tellurium—li-nárium, a csillagászati órák, a térképek, rajzok, képek mind-mind a tudományos ismeretterjesztés szolgálatában állnak.

A szakkönyvtárunk és szemléltetőeszköz-tárunk anyagából évenként kiállításokat szoktunk rendezni. Ilyen kiállításunk volt a Műszaki Könyvnapok alkalmából, kétszer a Rákóczi Ferenc megyei Könyvtárban, az Űrhajózási Hét alkalmából az elmúlt évben a Rónai Sándor megyei Művelődési Központban, a Csillagászati Heteken az Ady Művelődési Házban és a Kilián Gimnáziumban. A kiállítások munkálataiban szakköröseink mindig tevékenyen vesznek részt, egyrészt a kiállítási anyag elkészítésében, összeállításában, másrészt a tárlatvezetésben.

Szakköröseink közül sokan élethivatásuknak is választották szakköri területünk egyes ágait. Szakkörünkből tudományos utatók, Déli Sarkot megjárt országos nevű meteorológusok, nemzetközi csillagászok, űrkutatók, orvosmeteorológusok, továbbá kiváló matematikai, fizikai, földrajz szakos tanárok, mérnökök stb. kerültek ki. Volt szakköröseink közül sokan szakdolgozatuk, disszertációjuk elkészítéséhez a szakkönyvtárunkat igénybe vették és veszik.

Összegezve az eddigieket, elmondhatjuk, hogy a miskolci Uránia Csillagvizsgáló szakkönyvtára révén igen fontos szerepet tölt be a tudományos ismeretterjesztésben, az iskolai oktató—nevelő munkában, a szakemberek továbbképzésében és nem utolsósorban egy új, magasabb kultúrával rendelkező szocialista ember kétfőmálásában.

Dr. Szabó Gyula

Kézikönyvtár

SZEMLE

Dr. Veres László: A Bükk-hegység üveghutái (Borsodi Kismonográfiák 7. kötete)

A Borsodi Kismonográfiák 7. kötetében Veres László muzeológus a kései magyar feudalizmus jellegzetes ipari vállalkozásának, az adottságok ellenére eleddig hiányzó magyar üvegipar kibontakozásának korai emlékeire írja nyíltja figyelmünket.

A mind ipar- és gazdaságtörténeti, mind iparművészeti szempontból kiemelkedő érdeklődésre számotartó tanulmány szerzője rendkívüli alapos-sággal, vérbeli történészhez illő körültekintéssel lát munkájához. Bevezetőjében vázolja az üvegyártás több ezeréves történetét, ismerteti a mesterség történetének kiemelkedő korszakait, a fermékek reprezentatív megjelenését biztosító új találmányokat, szakmai fogásokat.

Az üvegyártásnak a szerző által ismertetett 17—18. századi magyarországi periódusa, bár része a műfaj egyetemes történetének, létrejöttének specifikus helyi motívumai, sajátos lehetőségei és korlátai miatt a korabeli magyar társadalmi viszonyokból fakadó igények függvényeként az egyetemességen belül konkrétan behatárolható fejezetet alkot. A szerző részletesen ismerteti azt a politikai—gazdasági szituációt, melyben a XVIII. század első évtizedeiben, és különösen a század derekán a diósgyőri koronauradalom jelentős változásokat ment át. Mindezeket nem önmagáért kiragadva teszi, hanem az egész magyar társadalom átrétegződését vizsgálva a városi, mezővárosi és paraszti árutermelés szerkezetének eltolódása által létrejött társadalmi struktúraváltozás tükrében lát elemző munkájához. A XVIII. század merkantilista gazdaságpolitikájának produktumaként jön létre az egri káptalantól frissen viszszavásárolt uradalmi területek irányító szerveinek totális átszervezése. A kamarai birtokok terjeszkedése párhuzamosan a városok jogainak megnyírbálásával, az addig lakatlan vagy lakatlanná vált területek, idegenből hozott telepesekkel való benépesítése a

kereskedő társadalmon belül a balkáni kereskedők megjelenése stb., egyszóval szinte az egész megye belső viszonyainak megváltozása, a korai hazai kapitalizmus térhódításának első, de igen meggyőző jelei voltak.

A természeti környezet kedvező adottságainak kiaknázását célzó iparágak megjelenését nemcsak a kincstár, hanem a főnemesek ipartelepítő akciói is segítették. Az érzékletesen megrajzolt társadalmi körképben fontos kompozíciós elemként feltűnő új iparos réteg származásáról, meggyökeresedésének, asszimilációjának körülményeiről, a huták beindulását segítő rendelkezésekről is kimerítő tájékoztatást kapunk. Megtudjuk, hogy az üveghutákat először Borsod vármegye 1735. évi jegyzőkönyve, és a koronauradalom 1744-es összeírása említi. Az újhuta-i répáshutai, gyertyánvölgyi üvegcsűrök munkástársadalmának, a céhes kereteket lassacskán felváltó manufaktúrák, ember és instrumentum szükségletének részletes leírását kapjuk a tanulmány következő fejezetében.

Veres László a tudományosság megtartása mellett olvasmányosan, filmszerűen pergeti le a sok gonddal küszködő, a nyersanyagkészletek kimerülése után vándorlásra kényszerülő huták munkásainak életét. A XVIII. század végén bekövetkező gazdasági nehézségek, a vasipar megerősödésével együttjáró „munkaerő-csábítás” és más tényezők már a hanyatlás szimptomáiként jelentkeznek. A belső nehézségek és az erősödő konkurencia következtében 1799-ben megszűnik az újhuta-i üzem. A répáshutai és gyertyánvölgyi csűrök még közel egy évszázaddal meghosszabbítják a bükki üveg történetét. Ügyes és kevésbé élelmes vállalkozók kezén a gyáriparral folyó kilátástalan versenyzés zárákkordjaként 1897-ben csődöt jelentő tulajdonosokkal ér véget a hagyományos technológiával dolgozó versenyképtelenné vált bükki üveghuták története.

Veres László a miskolci Herman Ottó múzeumban rendezett nagyszabású üvegiállítás alkalmával a múzeum látogatóinak pompás, körültekintően összeválogatott anyaggal mutatta be az észak-magyarországi üvegművészet és ezen belül a bükki üveghuták ránk maradt emlékeit. Hasonlóan részletes tárgyleírás és gazdag képanyagot találunk jelen tanulmányában is. Az egyszerű, mindennapi használatra szánt díszítetlen edények és a reprezentatív, a díszítő eljárások széles skáláját alkalmazó egyedi darabok legjellemzőbbjeit mutatja be a szöveges részt kísérő 31 fotón.

A Cseh Erdőből, Sziléziából és más nagy hírű üvegtüskökből a Bükk

erdejeibe települt egykori mesterek generációkon át megőrzött forma és díszítmény kincsét hagyományozó, helyi színekkel gazdagodó bükki üvegművészet legjellegzetesebb emlékeit ajánlja figyelmünkbe.

A környező országok iparművészeti kutatása megelőzte a hazai üvegyipar történetének monografikus feldolgozása. Veres László tanulmánya alapvető hiányosságokat pótol. Alapos kutatómódszerének, szimpatikus előadásmódjának figyelemreméltó gyümölcse a Bükk-hegység üveghutái című kismonográfia.

Kárpáti László

Íróportré (Gulyás Mihály bibliográfiájának ürügyén)

Gulyás Mihály „tudja, hogy a lársadalomban végbemenő robbanásszerű változás kilódtotta az embereket a megszokott életkeretből. Hirtelen nőtt kamaszvárosainkban meglátja az elesett embert, aki a faluba már nem térhet vissza, a városban viszont sohasem fog mély gyökeret eresztetni” — írja Szabó Gyula a miskolci II. Rákóczi Ferenc megyei Könyvtár kiadványában megjelentetett Gulyás Mihály — bibliográfia előszavában. Szabó Gyula, aki a Tamási Istvánné összeállításában elkészített művet lektorálta is, ezzel a megállapításával pontosan definiálta mindazt, ami Gulyás Mihály öt megjelent regényének és — mint a bibliográfiában látható — ezerháromszáznál is több újságcikkének leglényesebb mondanivalója. Eppen úgy, mint annak a két tucatnyi — gyűjteményes kötetben megjelent — írásnak, amelyek az előbbiekkkel együtt az 1976. december 31-én lezárt anyaggyűjtés alapján rendelkezésünkre állanak. A bibliográfia ugyanakkor bizonyítéka annak — és ezzel teljes számomra Gulyás Mihály írói portréja —, hogy valaki író lehet akkor is, ha mondanivalóját lényegesen többször fejezte ki publicisztikai eszközökkel, mint szépírói módon. Gulyás Mihályban így végeredményben egyesült az, ami a századforduló és a tizes-húszas évek íróinál természetes volt: *újságíróként, közíróként legalább olyan maradandót alkotni, mint íróként.* Vagyis leomlik nála is az a mesterségesen állított válaszfal, amelyet nem eléggé helyteleníthetően emeltek napjainkban a tollforgatók közé, mégpedig — elsősorban az újságírókat illetően — igaztalanul.

Gulyás Mihály bibliográfiája ugyanakkor azt is bizonyítja, hogy a századforduló és a tizes-húszas években élt nagy elődeihez hasonlóan — *rengeteget dolgozott.* Hiszen alig két évtized alatt írt — a bibliográfia adatai szerint — mérhetetlen mennyiségű cikket, tanulmányt, tárcát, teljesítve egy fontos történelmi és kultúrtörténelmi missziót: ráirányította az irodalom fényszóróját szülővidékének, Abaújnak életére. *Eltüntetett ezzel egy fehér foltot a számos helytörténelmi fehér foltjaink közül, mégpedig egy olyan vidékről írva, amelynek története a reformációtól kezdve azonos a magyar szabadságharcok történetével.* Lapozzuk csak fel a bibliográfiát a 17. oldaltól, ahol a cikkek, tárcák felsorolása kezdődik, és

amíg eljutunk a 133. oldalig, szinte napról-napra követhetjük — már a címeiből is! — Abaúj mai történetét, miközben a szerző nem feledkezik meg soha arról a történelmi örökségről sem, amit az 1976-os *Írószemmel*-ben közölt írásának címe így fejez ki: Nemesi előnevük: Felsővadászi. Mai gazdák számvetése a Rákócziak földjén. *Gulyás Mihály, aki azért író, mert elsőrendű közíró, és azért jó közíró, mert publicisztikai mondanivalóját írói eszközökkel tudja kifejezni*, folyóiratokban és borsodi napilapokban teszi szövé elsősorban szűkebb pátriája, Abaúj, de tágitva, egész „Borsodország” népének mai gondjait, mintegy előkészítve vele önéletrajzi regénysorozatának (Az idő megfordul, Szélfúvás, Átváltozás) mondanivalóját. Eppen úgy, mint „A huszonnegyedik órában” című regényének problémáját. Érdekes azután megnézni a bibliográfia 140—162. oldalán a hely- és névmutatót is: kiderül belőle, hogy alig van Abaújnak, de egész Borsod-Abaúj-Zemplén megyének olyan városa, községe, amely ne szerepelne írásaiban. Szimpatikus elkötelezettsége a szerzőnek, hogy szülőfaluja, Garadna — lokálpatriótához illően — kivételezett helyet foglal el megemlékezéseiben, mindjárt a megyeszékhely, Miskolc után. Nem feledkezik meg a helytörténeti emlékezések dandárja mellett a megye ma is itt élő, esetleg már elhunyt, vagy innen elszármazott íróiról, újságíróiról, közéleti személyeiről sem.

Bodgál Ferenc, Bod Andor, Fekete Gyula, Kabdebo Lóránt, Kis József, dr. Ladányi József, Marjalaki Kiss Lajos, Léway József, Oravecz János, Peja Győző, Varga Gáborné és Zimonyi Zoltán, vagyis sok-sok olyan ember, aki hozzájárult, így vagy úgy a szűkebb pátria sorsának alakításához, mind szerepel írásaiban.

Így kerekedik ki előttünk Gulyás Mihály írói portréja a kiadvány lapozgatása közben, valóban kedvet csinálva arra, hogy megkeressük az ismertett írásokat a felsorolás alapján és megismerkedjünk belőlük — ha még nem ismerjük eléggé — Gulyás Mihállal, és ahogy ő a megyét, de elsősorban is Abaújt — látja.

M. I.

Krónikás sorok a Könyvtári Krónikáról

„A változó társadalmi környezet, a személyes életforma átalakulása új meg új kérdésekkel vizsgálhatja a könyvtárosokat. Alaposan készülniük kell rá, hogy a záporozó új kérdésekre helyes válaszokat tudjanak adni” — írja Berecz József igazgató, a miskolci II. Rákóczi Ferenc Könyvtár kiadásában megjelent Borsodi Könyvtári Krónika II. című kötet előszavában. A Szabó Gyula és Urszin Sándor szerkesztésében, Bucsí Jenő fényképeivel készült mű hasábjain Kiss László, Dobos Károly, M. Tóvári Judit, Csörgő Lászlóné, Fazekas István, Bárdos Józsefné, Dobrossy István és Veress László végül pedig Szabó Gyula és Urszin Sándor ad választ egymás után következő tanulmányaiban az előszó — mondhatnók — felhívására. A kötet ex libriszeit Bodnár Sándor gyűjteményéből válogatták össze a szerkesztők, akiknek gondos kéziratválogatását Berecz József, Bereczky Lászlóné és Takács Miklós kéziratokat még elbíráló munkája egészítette ki. Így az elismerés ezért a munkáért valamennyiüket illeti.

E sorok írója nem könyvtáros, hanem újságíró, tehát maga is krónikás, a mindennapok eseményeinek krónikása, és mint ilyen próbál számot adni arról, milyen élményeket váltott ki belőle a könyvtár krónikája: hogyan tükröződik a krónikából — egy másfajta krónikás számára — a könyvtár mindennapi élete. Írásomat tulajdonképpen vitacikknek is számhatnám: szóljanak hozzá a könyvtári szakemberek, mivel nem értenek egyet, mivel egészíthetik ki szubjektív dörmögésemet, amelyet a tévedés jogának fenntartásával vetek papírra.

Miután a krónika borsodi —, mint címében is mondja — elsősorban a helytörténeti és általában a helyi jelleg érdekelt és az, mennyiben közlik ezt a szakszerűség mellett olvasmányosan is a szerzők. Ebből a szempontból számomra első helyen áll Dobrossy István és Veress László helytörténeti visszpillantása helytörténetírásunk keletkezésére és egyben Miskolc első tudományos folyóiratára. Ez az ismertetés ugyanis szinte egy harcos „utánam” felkiáltással azonos: folytassuk a mai körülmények között Leszih Andor, Nyíry Dániel, Marjalaki Kiss Lajos és Leveles Erzsébet fél évszázaddal ezelőtti kezdeményezését a „Történelmi és Régészeti Közlemények” 1926—29. között megjelent számainak nemes nyomdokain. Ezt az utolsó szót annyira szó szerint érthetőnek tartom, hogy amint az akkori folyóirat szerkesztői támaszkodtak az előttük járó Szendrey János, ifj. Négyesy-Szepeszy Pál, Benkő Sámuel, id. Szűcs Dániel, Szűcs Miklós, ifj. Szűcs Sámuel és Kun Miklós naplóira, krónikáira, úgy támaszkodhatnak azután — ez már az én szakmámhoz húzóan szubjektív meglátásom — a mai kutatók a régieknél sokkal jobb helyzetben az elmúlt fél évszázad sajtójára, napi beszámolóira, a mindennapok látszólag (de csak látszólag!) tisztavirágéletű krónikáira. Összefoglaló helytörténeti munka végül is kikerekedhet ezek alapján. Ugy gondolom, Dobrossy István és Veres László írása olvasmányosságával szinte „felhívás keringőre” Miskolc és Borsod körül.

Ugy érzem, ennek a múltra pillantva mához is szóló írásnak gyakorlati, szakmai kiegészítője egyrészt M. Tóvári Judit írása a helyismereti gyűjtő és feltáró munka alapelveiről a megyei könyvtárban, másrészt Kiss László beszámolója Mezőcsát könyvtárügyéről.

Míg az előbbi tanulmány általánosságban mutat rá a mai helytörténeti feltáró munka gondjaira és feladataira, az utóbbi egy járási székhely könyvtárügyének ismertetésével visz közelebb a helyi gondokhoz, ad couleur locale-t a téma feldolgozásához. M. Tóvári Judit helyesen mutat rá, hogy a helytörténeti kutatást nehezíti, ha a kutatónak „négy-öt helyről kell összegyűjtenie a tanulmányához az anyagot”, hiszen az lenne a cél, hogy a „különbféle szervezeti keretekben működő helyismereti gyűjtemények szervesen beépüljenek egy város vagy egy táj kulturális életének egészébe”. Különösen fontos ez az elv akkor, amikor tudjuk — és egyre jobban tudjuk —, hogy egyik legrégebbi gyűjteményünk a Lévay József Tudományos Könyvtár anyaga egyszerűen használhatatlan (ezt e sorok írója is szomorúan tapasztalta), mert egy kilakoltatott iskola helyiségében, almásládákban áll. A tanulmány szerzője a megoldást a különféle intézmények mind szorosabb együttműködésében látja, egymás kiegészítésében. (ami egymás anyagának teljes ismeretét is megkívánja). Márpedig az elengedhetetlen valóban, ha — ez megint az én szubjektív hozzádörmögésem a tanulmányhoz — a Leszih-féle fél-évszázados kezdeményezést méltóan akarjuk folytatni. — Kiss László mezőcsáti krónikája azután már a szó szoros értelmében helytörténeti anyag, mert képet ad a helység kulturális életéről is. Megtudjuk, hogy a két világháború között még önálló nyomdája is volt Mezőcsátnak és a Gazdakör jelentős könyvtárral rendelkezett. A helyi nyomdában elkészítettek egy kismonográfiát is a nagyközség történetéről. A mai Mezőcsát szellemi arculatát jellemzi ezután az a megállapítás (egyébként ez országosan is jellemző tünet és a nemzedékváltást mutatja), hogy „korábban Jókai, Gárdonyi művei voltak a legolvasottabbak, legkeresettebbek, viszont a hetvenes évek elejétől már a mai magyar írók érett, értékes alkotásai felé fordult az olvasók nagy részének figyelme”.

Szűkítve most már a helytörténetet a megyei könyvtár történetére, a könyvtárhálózat működésére, a dolgozók felkészültségére, figyelemreméltó Fazekas István tanulmánya „Az állományfeltárás a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei tanácsí könyvtárhálózatban” címmel. A szerző vizsgálja, vajon a könyvtárak „mennyre jutottak túl a könyvek egyszerű kölcsönzésén”? Tapasztalatai nem a legbiztosabbak. „A vizsgált könyvtáraknak csak 22 százaléka felelt meg a követelményeknek” — írja, később pedig rezignáltan közli azt is, hogy „a vizsgált könyvtárak több mint felében a könyvtári munka kimerült a könyvkölcsönzés technikai teendőiben”, tehát állományfeltárást nem nagyon végeztek a könyvtárakban. A szerző, tárgyi és személyi feltételek hiányát egyaránt megállapította (írógép és kellő mennyiségű cédulát tároló dobozok hiánya, erős fluktuáció a személyi állomány soraiban, szakmai

ismeretek hiánya, főleg a fiataloknál, túl sok látványos rendezvény tartalmi munka helyett). Noha a szerző elismeri: egységes receptet nem tud adni a különböző könyvtárak számára, befejezésül, a tapasztalatok alapján, mégis bizonyos javítási ajánlatokkal igyekszik odahatni, hogy a könyvtári munka javuljon. Több tanulmány foglalkozik azután konkrétan a megyei könyvtár munkájával: Domin Károly az osztályozás és a szakkatalógus kérdéséről ír az „A” típusú könyvtárakban, M. Tóvári Judit a munkafényképezésről az olvasószolgálatban, Csóry Lászlóné a tájékoztatói tapasztalatakról ad számot, Bárdos Józsefné pedig a kézikönyvtárak szerepéről a gyermekkönyvtárban. Mint cikkem elején hangoztattam, nem szakemberként, hanem a mindennapok, így a könyvtári mindennapok krónikásaként is elsősorban arról írok, ami megragadta figyelmemet a tanulmányokban. Eddig is ezt tettem, most is így cselekszem. „Az alapos állományismeret minden könyvtáros nélkülözhetetlen tantárgya. Ezt csakis helyben, mindennapos tanulással sajátíthatja el” — írja Domin Károly az osztályozás és a szakkatalógus szerkesztéséről. Ekhöz ennek a megállapításnak M. Tóvári Judit, amikor a munkafolyamatok fényképezéséről szól az olvasószolgálatot végzőknél: „a megfelelő munka elvégzése nagymértékben függ az olvasószolgálatos könyvtárosok képzettségétől, munkaidejük kihasználásától, kapcsolatteremtő képességüktől”. A technikai és személyi feltételek javítását szorgalmazza Csóry Lászlóné is a tájékoztatószolgálat tapasztalatairól írva. Tehát a megoldás elsősorban embercentrikus kell hogy legyen, a tárgyi feltételek biztosítása fontos ugyan, de csak megfelelő emberekkel lehet jó munkát végezni — csendül ki végső megfogalmazásként a megyei könyvtár belső munkájáról szóló tanulmányokból. Érdekes — a másik oldalra mutató — Bárdos Józsefné cikke a gyermekkönyvtárról, Abban a részében, amelyben arról ír, milyen válaszokat adtak a gyermekek a kérdőívekre, arról, hogy kik ajánlanak nekik könyveket olvasásra (csak öt választott saját maga), vagy arról, honnan szerzik be olvasmányaikat (legtöbbször a megyei könyvtárat jelölték meg) és így tovább.

Befejezésül írnek a kötet utolsó és egyben a jövőre kitekintő tanulmányáról, Szabó Gyula és Urzsin Sándor „Távlati fejlesztési célkitűzések Borsod megye közművelődési és iskolai könyvtárhálózatában” című írásáról. A jövő távlatait vizsgálva a szerzők abból a megállapításból indulnak ki, hogy az „ipar nagyarányú fejlődését nem kísérte a szellemi élet fejlődését elősegítő —, a népességtörmörülés nagyságrendjének megfelelő — funkciók fejlődése”. Ezért a jövőben törekedni kell a még meglévő fehér foltok felszámolására, és ennek megfelelően ajánlanak fejlesztési programot a szerzők. Nos —, ha jól értelmezem — a lényeg náluk is az, ami az előbbi tanulmányokban: növelni a könyvtárosok képzettségét, felelősségérzetét szakmájuk iránt. Vagyis, a lényeg az, amit a klasszikus és praktikus angol mondat így fejezett ki: megfelelő embert a megfelelő helyre.

Máté Iván

**Fodor Júlia
(1912–1978)**

1978. májusában, rövid szenvedés után meghalt Fodor Júlia, nyugdíjas tanító. 1938. szeptember 1-vel nevezték ki tanítónak Bogácsra. A szó leg-szebb értelmében tanított haláláig.

Húsz éven át vezette a bogácsi köz-ségi könyvtárat szorgalmas, lelkiismeretes munkával. Szervezte az olvasó-kat, könyvet vitt a rászoruló betegek-nek, vigaszt nyújtott sok magára ma-radottnak.

A községben mindenki ismerte, tisztelte és szerette, gyermek és felnőtt egyaránt. Mindenkit névről ismert, számon tartotta kérésüket és igényei-ket. A kölcsönzési órákban gyermek-zsivajtól volt hangos a könyvtár.

Pedagógusként hosszú évtizedeken át tanított. Nemzedékek kerültek ki a ke-ze alól. Szeme előtt nőttek fel, lettek anyák, apák, tanítványai. Sokan for-dultak hozzá tanácsért. És nemcsak olvasnivaló ügyében, hanem az élet kisebb-nagyobb gondjaival. Mindenki-hez volt egy-egy jó szava.

A termelősövetkezet szervezésénél is ott találjuk. A József Attila név felvé-telét Ő javasolja, mint első könyvelő-jük.

A község „Júlia néni”-je volt. És egy kicsit árvája is, mert bár baráti családdal élt egy fedél alatt, valójában mindig magányos volt.

Nyugdíjba vonulása után életének értelmét és szépségét a könyvtári mun-kában találta meg. Boldog volt, ha újabb emberekkel szeretethette meg a könyvet, az olvasást.

Örült az egyre fejlődő, szépülő sza-badpolcos könyvtárnak. Olvasószerve-zésben évről évre az elsők között sze-repelt a járásban. Kitűnő munkáját láttuk és elismertük. A mezőkövesdi járásban elsőnek kapta meg a „Kiváló népművelő” címet.

A betegség hirtelen tört rá. Tudtuk, hogy menthetetlen. Ő is sejtette, de nem mutatta, keményen dolgozott, tar-totta magát.

Májusban temették el. Ravatalát kö-rülállták a volt tanítványok, az isme-rősök, a pedagógusok, könyvtárosok, az egész község.

Fodor Júlia egész élete, „néptanítói” tevékenysége példa lehet a ma könyv-tárosainak. Emlékét mi, akik ismertük és tiszteltük, megőrizzük.

Zádory Károly

Könyvtári események

— Az 1978. évi őszi megyei könyvhetek megrendezésében a könyvtárak oroszlánrészt vállaltak. Számszerint 51 író-olvasó találkozót és nagyobb szabású rendezvényt szerveztek. Ezek közül kiemelkedőek voltak: — Abaújszántón a megyei megnyitónépszerűség, melynek íróvendégei: Fábrián Zoltán, Baráth Lajos, Gulyás Mihály, Papp Lajos, Serfőző Simon, és Kalász László voltak: — Edényben a Fábry Zoltán- emlékest, amelyen Béres József a Csehszlovák Rádió magyar adásának munkatársa és Gyüre Lajos, szlovákiai magyar költő is közreműködött; — Új könyvtári hélyiség avatása: Tomoron, Felsőkelecsényben, Kánón és Mucsonyban Dr. Buga László, Gulyás Mihály, Kalász László és Fecske Csaba írók, illetve költők részvételével; — Putnokon Ladányi Mihály költő-olvasó találkozója, melyen 200 fő vett részt; — Sajószentpéteren a Jókai Annával tartott író-olvasó találkozó.

A fentiekben kívül az őszi megyei könyvhetek íróvendégei voltak: Takács Tibor, Bihari Klára, Papp Lajos, Kiss József László, Rónaszegi Miklós, Bálint Ágnes és Baranyi Ferenc.

— A II. Rákóczi Ferenc Könyvtár tájékoztató csoportja és zenei részlege 1978. november 15-én „Képes Zenei Kaleidoszkóp” címmel ismeretterjesztő előadásorozatot indított. Az előadások célja: komplex művészi hatás elérése a zene és a képzőművészet élő kapcsolatának bemutatásával. A XX. század nagy klasszikusainak zeneműveit Petruskától a Csodálatos Mandarinig Turcsányi Emil, főiskolai tanár mutatja be. A hat előadásra tervezett sorozat zenehallgatását teszi teljesebbé és szemléletesebbé a kor művészettörténeti reprodukcióinak epidiaskópos vetítésénél. A társművészetek együttélésén túl a sorozat jó alkalom arra, hogy ajánlja a résztvevőknek a könyvtár gazdag képzőművészeti irodalmát. (A soronkövetkező előadások időpontjai: 1979. március 14-én: Schönberg; Holdbéli Pierrot; április 25-én: Alban Berg; Hegedűverseny és május 23-án: Bartók: a Csodálatos Mandarin).

— A Miskolci Új Zenei Műhely havonta új műsorral jelentkezik. Az ér-

deklódók megismerkedhetnek napjaink zenei kifejezési formáival, s bepillantást nyerhetnek korunk zenéjének alkotói problémáiba. A Műhely 1978. évi műsorán elektronikus zene (Székely Iván), kibernetikai alapokon komponált mű (Xenakis), aleatorikus, az alkotóelemek szabad felhasználására épült kompozíció (Penderecki), de hagyományos eszközöket felvonultató zene is szerepelt. Az Új Zenei Műhely nyitótangversenye 1979. február 28-án volt, márciusban a budapesti Új Zenei Stúdiót látja vendégül, áprilisban ösbemutatók voltak. A zenebarátok számára mindenkor hozzáférhetővé teszi a műhely-koncertek teljes anyagát a zeneműtár archívuma.

— A II. Rákóczi Ferenc Könyvtár zeneműtárának és helyismereti részlegének előadássorozata a Gépipari Szakközépiskola tanulói humán művelődésének gyarapítását szolgálja. A zeneműtár három évre tervezett ismeretterjesztő előadássorozata 1978. októberében indult. Az első év témaköre felöleli a zenekultúra kezdeteitől (a primitív népek zenéje, a gregorián énekek, a trubadúr költészet) a XIV—XVI. századi európai és magyar reneszánsz vokális és hangszeres zenéjéig terjedő zenetörténeti korszakokat. Káli Zsuzsanna a zenei részleg munkatársa előadásában a ritka zenei hanganyaggal gazdagon illusztrált zeneórák havonta kerülnek bemutatásra. A helyismereti részleg honismereti—helytörténeti előadásai a zeneműtáréval párhuzamosan folynak.

— A II. Rákóczi Ferenc Könyvtár igazgatói értekezletet tartott 1978. december 21-én Sajószentpéteren, a Lésvay József Nagyközségi Könyvtárban. Berecz József megyei könyvtárigazgató az Olvasó Népért mozgalom II. Országos Konferenciájáról és az 1979. évi jubileumi könyvhét előkészületeiről, Urszin Sándor osztályvezető pedig a könyvtárkezelő szaktanfolyam lehetőségéről tájékoztatta a könyvtárigazgatókat.

— Az Olvasó Népért mozgalom 1978. évi akciója a „Kell a jó könyv” alvasópályázat 1978. december 31-én lezárult. Borsod-Abaúj-Zemplén megye tanácsai könyvtárhálózatából 1482 fő adott le

érvényes, teljes válaszokat tartalmazó pályázatot, így a megyei könyvtár módszertani és kapcsolatszerzési osztálya összesen 8892 pályázati lapot értékelt. Az 1979. március 23-án megtartott országos díjkiosztó ünnepségen Borsod-Abaúj-Zemplén megye tanácsi könyvtárhálózatából kiemelt pályadíjat kapott Lahman Zita, az Edelényi nagyközségi járási Könyvtár munkatársa és Hubay Ágnes, a II. Rákóczi Ferenc megyei Könyvtár módszertani és kapcsolatszerzési osztályának munkatársa, továbbá pénzjutalomban részesült Szendrei Albinné mezőkövesdi és Landenberger Istvánné kazincbarcikai olvasószolgálatos könyvtárosok. A szakszerzési könyvtárhálózatból kiemelt jutalmat kapott Szentjóni Attiláné, az ózdi Kun Béla Művelődési Ház könyvtárának vezetője és Kolcsosvazky Józsefné, az SZMT Központi Könyvtárának munkatársa, valamint jutalmat kaptak még Kovács Istvánné, a miskolci Pamutfonó könyvtárosa és Kiss Gyuláné, a sajobábonyi Déryné Művelődési Ház könyvtárosa. A pályázó olvasók között öt értékes fődíjat, és két százöt tárgynyereményt sorsoltak ki.

— A tanácsi és az iskolai könyvtárak kapcsolatainak erősítését szolgálta 1979. január 22-én Sárospatakon, a Városi Könyvtárban megtartott iskolai könyvtárosok továbbképző értekezlete. A résztvevők bemutató foglalkozást tekintettek meg, amit Halász Magdolna gyermekkönyvtáros a Móra-évforduló jegyében tartott.

— A II. Rákóczi Ferenc megyei Könyvtár a Hazafias Népfront Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Bizottságával közösen 1979. február 15-én, Répáshután emlékestet rendezett Hviezdoszlav Ország Pál szlovák költő születésének 130. évfordulója alkalmából. Käfer István akadémikus színes előadását, a könyv- és dokumentumkiállítását, valamint a répáshutai és a bükkzentkereshti általános iskola magyar—szlovák műsorát érdeklődő, lelkes közönség nézte és hallgatta meg a zsúfolásig megtelt művelődési házban.

— A Sárospataki Városi Könyvtár az 1979. évi mezőgazdasági könyvhónap alkalmából két nagy sikerű rendezvényt szervezett. Február 13-án Dr.

Fehér Károly, a „Magyar Mezőgazdaság” főszerkesztője találkozott a szakemberekkel, február 22-én pedig Dr. Kádár Béla egyetemi tanár, a debreceni Agrártudományi Egyetem rektorhelyettese „A mezőgazdasági termelés fejlesztésének gazdasági kérdéseiről” tartott előadást.

— Zenei részleg nyílt Sárospatakon 1979. február 1-én, a Városi Könyvtárban. A zenekedvelők több, mint ezer lemez között válogathatnak.

— A mezőcsáti „Kiss József” nagyközségi járási Könyvtárban 1979. januárjában „Könyvbarátok klubja” alakult. A klubfoglalkozásokat a járási könyvtár munkatársai, Takács Sándorné és Pásztor Károly vezetik.

— Az encsi „József Attila” nagyközségi járási Könyvtár egyike az „Abaúji Napok” nagyszabású rendezvénysorozata fő szervezőinek, melyet a tanácsi és pártszervek, valamint a köz. művelődési intézmények közösen hirdettek meg 1979. február—június időszakára az encsi járásban. Programjában szerepelnek: a mezőgazdasági könyvhónap rendezvényei, megemlékezés a Tanácsköztársaságról, a költészet napjára meghirdetett járási szavalóverseny, a Móricz- és a Móra-évfordulók alkalmából rendezendő emlékünnepek és még számos, színvonalas rendezvény.

— Könyvtárkezelői szaktanfolyam indult a II. Rákóczi Ferenc Könyvtárban 1979. március 15-én. A csak érettségivel rendelkező, de könyvtárban dolgozó Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén megyei hallgatók 250 órában sajátítják majd el a legszükségesebb elméleti és főképpen technikai könyvtári ismereteket, hogy a tanfolyam sikeres elvégzése után besorolást nyerhessenek a „Szakalkalmazott III.” kategóriába. A szaktanfolyamot Urszin Sándor, a megyei könyvtár módszertani és kapcsolatszerzési osztályának vezetője irányítja.

— 1979. április 3-án adták át a Miskolci Építőipari Vállalat felújított szakszerzési könyvtárát. Az SZMT Központi Könyvtára 22 ezer forint értékben korszerű, új berendezéssel látta el a 2000 kötetes letéti könyvtárát.

Összeállította:

Hubay Ágnes

TARTALOMJEGYZÉK:

Berecz József: Az első szabad könyvnapok megyénkben.
Magyar András: Móricz Zsigmond kapcsolata a miskolci olvasóköroekkel.
Szabó Gyula: Eredményeink a statisztika tükrében.
Borsod-Abaúj-Zemplén megye közművelődési könyvtárainak 1978. évi statisztikai adatai (összeállította: Tamási Istvánné).
dr. Mák Mihályné: Egy város közművelődéséért.
dr. Márkus Endréné: Könyvtárosok az ifjúság szolgálatában.
Fazekás István: A kötelespéldány-szolgáltatás első évének tapasztalatai...
Pócsi Gusztáv: Elmélkedés olvasáskutatás közben.
dr. Szabó Gyula: Szakkönyvtár a miskolci Uránia Csillagvizsgálóban.

SZEMLE.

Zádory Károly: Fodor Júlia.

Könyvtári események (összeállította: Hubay Ágnes)

E SZÁMUNK SZERZŐI:

Berecz József, a II. Rákóczi Ferenc megyei Könyvtár igazgatója;
Fazekas István, a II. Rákóczi Ferenc megyei Könyvtár munkatársa;
Hubay Ágnes, a II. Rákóczi Ferenc megyei Könyvtár munkatársa;
Kárpáti László helytörténész, a Herman Ottó Múzeum munkatársa;
Magyar András, az SZMT Központi Könyvtárának igazgatója;
dr. Mák Mihályné, a sátoraljaújhelyi városi járási Könyvtár igazgatója;
dr. Márkus Endréné, a II. Rákóczi Ferenc megyei Könyvtár munkatársa;
Máté Iván újságíró;
Pócsi Gusztáv, a II. Rákóczi Ferenc megyei Könyvtár munkatársa;
Szabó Gyula, a II. Rákóczi Ferenc megyei Könyvtár igazgatóhelyettese;
dr. Szabó Gyula ny. tanár, a miskolci Uránia Csillagvizsgáló vezetője;
Tamási Istvánné, a II. Rákóczi Ferenc megyei Könyvtár munkatársa;
Zádory Károly, a mezőkövesdi városi járási Könyvtár igazgatója.

Festői környezetben Kácsárd-tanyán

 II. RÁKÓCZI FERENC
MEGYEI ÉS VÁROSI
KÖNYVTÁR
M I S K O L C

A KÖLTÉS-ZET NAPJA
1979. ÁPRILIS 11.

KÖZLEFRENCSMÉNYES VÁROSI
KÖNYVTÁR

rekecske
OLIVAI
BOK